

2013

**DUNABOGDÁNYI ÁLTALÁNOS ISKOLA
GRUND- UND HAUPTSCHULE ÉS
ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA**

HELYI TANTERV I.
ÁLTALÁNOS ISKOLA

Helyi tanterv

Tartalom

1	AZ ÁTMENETI IDŐSZAK TANTERVEI	3
2	A VÁLASZTOTT KERETTANTERV	3
2.1	ALSÓ TAGOZAT	3
2.2	FELSŐ TAGOZAT	3
3	ÓRATERV	4
3.1	ALSÓ TAGOZAT ÁLTALÁNOS ÉS NÉMET NEMZETISÉGI OKTATÁS ÓRATERVE	4
3.2	4
4	AZ ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI	6
4.1	TANKÖNYVTÁMOGATÁS, INGYENES TANKÖNYV	7
5	A NEMZETI ALAPTANTERVBEN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FELADATAI	7
5.1	AZ ALSÓ TAGOZAT PEDAGÓGIAI FELADATAINAK MEGVALÓSÍTÁSA	7
5.2	A FELSŐ TAGOZAT PEDAGÓGIAI FELADATAINAK MEGVALÓSÍTÁSA	8
6	A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MÓDJA	9
7	A VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI	9
7.1	NÉMET NEMZETISÉGI NYELVOKTATÁS 1-8. OSZTÁLYBAN	9
7.2	MÁSODIK IDEGEN NYELV	10
7.3	A NEM TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK	10
7.4	A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI	10
8	AZ ISKOLAI BESZÁMOLTATÁS, AZ ISMERETEK SZÁMONKÉRÉSÉNEK KÖVETELMÉNYEI ÉS FORMÁI	10
8.1	AZ ISMERETEK SZÁMONKÉRÉSÉNEK FORMÁI.....	10
8.2	A TANTÁRGYI ÉRTÉKELÉS FORMÁI	11
8.2.1	<i>Szöveges értékelés minden tantárgyból 1 – 2. osztály félévig.</i>	11
8.3	A SZÖVEGES ÉRTÉKELÉS MÓDJA ÉS GYAKORISÁGA	11
8.3.1	<i>Erkölcstan tantárgyból: teljesítette; nem teljesítette</i>	11
8.3.2	<i>Jeggyel történő értékelés 2. osztály év végétől</i>	11
8.3.3	<i>Tantárgyi osztályzatok tartalma</i>	12
8.3.4	<i>Az osztályzatok bejegyzésének módjai</i>	13
8.3.5	<i>Egyéb szempontok</i>	13
9	A TANULÓ MAGATARTÁS, SZORGALMA ÉRTÉKELÉSÉNEK, MINŐSÍTÉSÉNEK KÖVETELMÉNYEI, FORMÁI 14	14
9.1	A MAGATARTÁS ÉRTÉKELÉSE.....	14
9.2	A MAGATARTÁST MINŐSÍTŐ ÉRDEMJEK TARTALMA	14
9.3	A SZORGALOM ÉRTÉKELÉSE	14
10	A CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI	15

10.1	A CSOPORTBONTÁS	15
10.2	AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI	15
11	A NEMZETISÉGHEZ NEM TARTOZÓK RÉSZÉRE A TELEPÜLÉSEN ÉLŐ NEMZETISÉG KULTÚRÁJÁNAK MEGISMERÉSÉT SZOLGÁLÓ TANANYAG	15
12	A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE	16
13	KÖRNYEZETI ÉS EGÉSZSÉGNEVELÉSI ELVEK.....	16
13.1	EGYÜTTMŰKÖDÉSEK.....	17
14	A GYERMEKEK TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK.....	18
15	A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK FEJLESZTÉSI PROGRAMJA	18
15.1	ÁLTALÁNOS ELVEK, A HABILITÁCIÓS/REHABILITÁCIÓ TEVÉKENYSÉG KÖZÖS CÉLJAI ÉS FELADATAI	18
15.2	A BESZÉDFOGYATÉKOS TANULÓK	19
15.2.1	<i>Nyelvi fejlődési zavar</i>	24
15.2.2	<i>Dadogás.....</i>	25
15.2.3	<i>Hadarás</i>	25
15.2.4	<i>Diszfónia</i>	26
15.2.5	<i>Orrhangzós beszéd</i>	26
15.2.6	<i>Olvasás/írás/helyesírás tanulási zavara (verbális tanulási zavar esetén)</i>	26
15.2.7	<i>Számolás tanulási zavara (verbális tanulási zavar esetén).....</i>	27
15.2.8	<i>A halmozottan sérült beszédfogyatékos tanuló</i>	27
15.3	A PSZICHÉS FEJLŐDÉSI ZAVARRAL KÜZDŐ TANULÓK ISKOLAI FEJLESZTÉSÉNEK ELVEI	27
15.3.1	<i>Diszortográfia</i>	29
15.3.2	<i>Diszgráfia.....</i>	30
15.3.3	<i>Diszkalkulia.....</i>	30
15.4	A TANULÁSI, BEILLESZKEDÉSI ÉS MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	31
15.4.1	<i>Pszichomotoros fejlesztés részterületei</i>	33
15.5	A TANULÁSI GYENGESÉGGEL KÜZDŐ TANULÓK.....	37
16	AZ ISKOLAI ÍRÁSBELI, SZÓBELI ÉS GYAKORLATI BESZÁMOLTATÁSOK, AZ ISMERETEK SZÁMONKÉRÉSÉNEK RENDJE.....	39
16.1	AZ ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI BESZÁMOLTATÁS CÉLJA	39
16.2	ISKOLAI MÉRÉS	41
17	AZ OTTHONI (NAPKÖZIS ÉS TANULÓSZOBAI) FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI	41

1 Az átmeneti időszak tantervei

Iskolánk 2010-ben dolgozta át pedagógiai programját. A 2013. szeptember 1-től életbe lépő új pedagógiai program felmenő rendszerben kerül bevezetésre, ezért 3 évig még a 2010-ben elfogadott tantervet, annak óratervét és követelményrendszerét is alkalmazzuk. A kivétel ütemezése:

Tanév	1.osztály	2. osztály	3.osztály	4. osztály	5.osztály	6. osztály	7.osztály	8. osztály
2013/2014	új	régi	régi	régi	új	régi	régi	régi
2014/2015	új	új	régi	régi	új	új	régi	régi
2015/2016	új	új	új	régi	új	új	új	régi
2016/2017	új	új	új	új	új	új	új	új

Megnevezések: régi=2010-es tanterv; új= 2013-as tanterv

2 A választott kerettanterv

2.1 Alsó tagozat

Tantárgy	Tanterv
Ének-zene	B változat

2.2 Felső tagozat

Tantárgy	Tanterv
Magyar nyelv és irodalom	A változat
Biológia-egészségtan	A változat
Fizika	A változat
Kémia	A változat
Ének-zene	B-változat

Iskolánk helyi tantervként teljes mértékben a **kerettantervet** fogadja el.

Mivel a kerettanterv az egyes tantárgyak tanítására rendelkező éves időkeret mintegy 90 %-át fedi le, a megmaradt időkeretet a következő feladatokra fordítottuk:

- a kerettantervben szereplő tananyag elmélyítésére, rendszerezésére, gyakorlásra;
- képességek és készségek fejlesztésére
- helyi sajátosságok beépítésére

3 Óraterv

3.1 alsó tagozat általános és német nemzetiségi oktatás óraterve

Tantárgyak	1. évf		2. évf		3. évf		4. évf	
	általános	német	általános	német	általános	német	általános	német
magyar nyelv és irodalom	8	8	8	8	8	8	8	8
idegen nyelv - angol							2	2 v
matematika	5	4	5	4	5	4	5	4
erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1
környezetismeret	1	1	1	1	1	1	1	1
énekes-zene	2	1	2	1	2	1	2	1
vizuális kultúra	2	1	2	1	2	1	2	1
életvitel és gyakorlat	1	1	1	1	1	1	1	1
testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
nemzetiségi nyelv és irodalom		5		5		5		5
nemzetiségi népismeret		1		1		1		1
összesen	25	28	25	28	25	28	27	29-31
Ebből a szabad órakeret felhasználása								
magyar nyelv és irodalom	1	1	1	1	2	2	2	2
matematika	1		1		1		1	
nemzetiségi nyelv és irodalom		1		1		1		1
Választható foglalkozások								
idegen nyelv - angol								2*

3.2

angol idegen nyelv *

Felső tagozat

Tantárgyak	5. évf		6. évf		7. évf		8. évf	
	általános	német	általános	német	általános	német	általános	német
magyar nyelv és irodalom	4	4	5	4	4	4	4	4
idegen nyelv (angol)	3	2 v	3	2 v	3	2 v	3	2 v
második nyelv (német)					2 v		2 v	
matematika	5	4	5	4	5	4	5	4
erkölcsstan	1	1	1	1	1	1	1	1
történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2	2	2	2	2
természetismeret	2	2	2	2				
fizika					1,5	1,5	1,5	1,5
kémia					1,5	1,5	1,5	1,5
biológia-egészségtan					1,5	1,5	1,5	1,5
földrajz					1,5	1,5	1,5	1,5
énekezen	1	1	1	1	1	1	1	1
hon- és népismeret	1	1						
vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1
informatika	1	1	1	1	1	1	1	1
technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	1	1	1		
testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1
nemzetiségi nyelv és irodalom		5		5		5		5
nemzetiségi népismeret		1		1		1		1
összesen	28	30-32	28	29-31	31-33	33-35	31-33	33-35
Ebből a szabad órakeret felhasználása								
magyar nyelv és irodalom			1		1	1	1	
matematika	1		2	1	2	1	1	1
informatika	1	1						
nemzetiségi nyelv és irodalom		1		2		1		2
Választható foglalkozások								
idegen nyelv – angol		2*		2*	2**	2*	2**	2*

angol - idegen nyelv *

német - második nyelv **

4 Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amely szerepel a hivatalosan tankönyvlistán. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van: testnevelés, technika, rajz, ének (zenei anyagok).

A tankönyv tartalmában, információiban, ábravilágában a feldolgozás mélységében igazodják a tanulók életkori sajátosságaihoz.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.

A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe. A választott tankönyv legyen:

- kerettanterv és helyi tanterv konform
- alkalmazkodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz
- képességfejlesztő, kreativitást igénylő
- kompetenciafejlesztő
- differenciálásra alkalmas ismereteket, feladatokat, tevékenységeket tartalmazzon
- személyiségfejlesztő, együttműködésre ösztönző
- fogalmazása világos, érthető
- egymásra épülő tankönyvcsalád tagja
- a tantervben rögzített fejlesztési követelményeknek megfelelő tananyagot tartalmazza

Szerkezetében

- áttekinthető, tagolt
- a differenciálást jelölje
- jól strukturált, emelje ki a lényegét
- jó, ha tartalmaz összegzést, fogalommagyarázatot
- jó, ha tartalmaz ajánlott irodalmat.

A választott tankönyv legyen színes, esztétikus, tartalmazzon a képeket, illusztrációkat. Legyen alkalmas több éves használatra, árában a szülők teherbíró képességeinek megfelelő.

Az iskola arra törekszik, hogy saját költségvetési keretéből, illetve más támogatásokból egyre több nyomtatott taneszközt szerezzen be az iskolai könyvtár számára. Ezeket a taneszközöket a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók ingyenesen használhatják.

Az iskola elvárja tanáraitól, hogy a megrendelt tankönyveket, munkafüzeteket, egyéb taneszközöket használja. Elvárja tanulóitól, hogy az órára az előbb felsorolt taneszközöket magával hozza, azokat használja.

4.1 Tankönyvtámogatás, ingyenes tankönyv

Az iskolai tankönyvrendelése során biztosítja, hogy mindazoknak, akiknek jogszabály előírja, ingyenesen álljanak rendelkezésre a tankönyvek. Ez megvalósul:

- az iskolától történő tartós tankönyv és más tankönyv kölcsönzésével,

Ingyenesen kell a tankönyvet biztosítani a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő minden olyan tanuló részére, aki:

- tartósan beteg,
- sajátos nevelési igényű,
- három- vagy többgyermekes családban él,
- nagykorú és saját jogán családi pótlékra jogosult,
- rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül.

5 A nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának feladatai

5.1 Az alsó tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

Tanítás-tanulás szervezése játékos formában történik, a tanulói közreműködésre építve, az érdeklődés felkeltésére, a problémák felvetésére, a megoldáskeresésre, és a tanulói képességek fejlesztését szolgáló ismeretek elsajátítására irányulva. Ennek a játékoságnak a révén megkönnyítjük az átmenetet az óvoda és az iskola között, és a tanulás okozta nehézségek oldására is figyelmet fordítunk. Ebben az időszakban a tanulói terhelésnek a tanulói képességekhez igazodva kell növekednie.

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek lehetnek, ezek pedagógiai módszerekkel való kezelésére nagy gondot fordítunk. Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.

Az alsó tagozat kiemelt feladata, hogy a 6-10 éves gyermekek természetes kíváncsiságára, nyitottságára alapozva, azokat megőrizve, kialakítsa és optimalizálja azon rutinok, készségek, képességek rendszerét, melyek meghatározzák az élethosszig tartó tanulás minőségi folyamatát.

Ebben az időszakban alakul ki a tanuláshoz való pozitív attitűd és rögzülnek a hatékony tanulási technikák, itt alapozódnak meg a sikeres felnőtt élet szempontjából fontos kulcskompetenciák. A mindennapos testnevelés célja, hogy gyermekeinkben kialakítsuk a testben-lélekleben egészséges, kiegyensúlyozott felnőtt élet alapjait.

Olvasás, írás és számolás – mint olyan alapok, amelyek mindenfajta tudás megszerzéséhez szükséges, de nem elégséges feltételek. Mindezeket játékos, a tanulók életkori sajátosságait szem előtt tartva, változatos és gazdag formában valósítjuk meg.

Gyermekeink analízáló/szintetizáló, a szótagolást előnyben részesítő olvasástanítási módszerek alapján tanulnak olvasni. A legfontosabb tény, hogy minden osztályban kellő toleranciát tanúsítva, differenciált ütemben haladva, kiváló attitűddel minden gyermek elsajátítja az olvasás alapjait. További fontos célnak tartjuk, az automatizált, folyékony és szövegértő olvasás képességének kifejlesztését.

Általános készségek: kommunikáció, problémamegoldás, motiváció, kreativitás, csapatmunka, alkalmazkodóképesség, tanulási képesség megalapozása elengedhetetlen feladat az ismeretek gyorsan elavuló 21. századi világában. Mindezek kialakítása nem köthető egy-egy konkrét tantárgyhoz, hanem az új pedagógiai módszerek, mint kooperatív technikák, projekt módszer,

drámapedagógiai eszközök alkalmazásával valósítjuk meg.

A személyiségfejlődés teljességét a személyes és szociális kompetenciák kiművelése adja, melynek az iskolai nevelésen túl az iskolán kívüli programok gazdag tárháza biztosítja az alapokat. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy a tudás megszerzése színes és érdekes legyen a gyerekek számára.

Ha csak tehetjük, kimozdulunk és a gyermekekkel tanulmányi sétákon, múzeum- és színházlátogatásokon, állatkerti sétákon, kirándulásokon veszünk részt. Alsós tanulóink gyakran felkeresik községi könyvtárat. A hagyományok tisztelete és ápolása a nemzeti értékek megőrzésében elengedhetetlen, ezért ünnepeinket, jeles napokat kiemelt programok, projektek keretében valósítjuk meg.

Az alkalmazás a tudás. Követelmény a folyamatos készenlét az új ismeret befogadására, a tanulásra, mert ami tegnap érvényes volt, mára elavult. A kisgyermek nyitottságának, kíváncsiságának megőrzésével alapozzuk meg azt a tudást, mellyel e gyorsan változó világban is a legmagasabb szinten lesznek képesek képességeiket kibontakoztatni. Az alsós gyermekek számot adhatnak a megszerzett tudásukról a rendszeresen zajló házi versenyekben.

5.2 A felső tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

A tanulási önismeret kiindulópontja, reális célok kitűzése. A tanulók rendszeresen visszatérő számonkéréseken szembesülhetnek képességeik, részképességeik pillanatnyi szintjével.

A **tanulási nehézségek** közös megfogalmazása, a megoldások keresése, az ösztönös és az egyéni életproblémákkal való szembenézés képességét fejleszti ki a tanulóknál.

A **tanuláshoz való megfelelő viszony** gondozása folyamatos követelmény. A minden tanulót elérő alkalmi vagy sorozatos tanulási kudarcok esetleges kedvezőtlen hatásainak korrekciója, a beidegződött rossz reflexek feltárása, átforgatása, a művelődés iránti belső vágy, a világ iránti érdeklődés, kíváncsiság felkeltése, a tudásvágy felébresztése és táplálása, a nyitottság attitűdjének természetessé tétele nem szorulhat háttérbe.

A tanulási ritmus a jó életritmus nélkülözhetetlen része.

A **tanulási szokások** tudatosítása, jó szokások fölvétele, rosszak átalakítása a hatékony tanulás nélkülözhetetlen feltétele. A jó szokások elsajátításához **tanulási tanácsok** megfogalmazásán, megfogadásán, akaratilag megvalósításán át vezet az út. A helyes tanulási szokások a délelőtti iskolai tanulásra és a délutáni önálló tanulásra egyaránt vonatkoznak, kialakításuk és gondozásuk alapvető pedagógiai feladat.

A **tanulás módszereinek** bemutatása és elsajátítása, a saját tanulási módszerek, eljárások kialakítása, rutinszerű gyakorlása a tanulás tanításának legkonkrétabb követelménye. Ez a szűk értelemben vett tanulásmódszertan, ennek veszi hasznát a gyerek közvetlenül és azonnal, s ezt a hasznosságot – szemben a többi fejlesztési követelmény hosszabb távú megvalósulásával – észreveszi maga is.

A tanuláshoz szükséges alapképességek fejlesztése a közoktatás teljes időszakának alapvető követelménye. Ezen alapképességek iskolai kibontakoztatása első fokon az alsó, majd a felső tagozaton történik, azonban korántsem fejeződik be ott.

A könnyed, jó szövegértéssel való **olvasásképessége** nélkül nem képzelhető el eredményes tanulás.

Noha az **emlékezeti képesség** jelentősen függ az adottságoktól, bizonyos, hogy a memóriagyakorlással jelentősen fejleszhető. A jó megőrzési alapstruktúrák kisgyerekkorban szinte észrevétlenül alakulnak ki, de ha akkor nem vagy csak részben történt meg, a későbbi életrészekben nagy szerepe van még mindig a memória gyakorlásának.

A **lényegkiemelés**, a kulcsszavak keresése, a kulcsszó vázlat, a vázlatkészítés, a jegyzetelés írott és hallott szövegből, a gondolati térkép vagy írott kivonat készítése olyan rögzítési eljárások, amelyek bármely tantárgy tanításának folyamatába beillenek

A **gondolkodás fejlesztése** kiemelt cél, ezért nem ismereteket, tantárgyakat, tananyagokat tanítunk, hanem gondolkodni és beszélni.

6 A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

Iskolánk a sportolás tárgyi feltételeit tekintve kiemelten jó helyzetben van. A sportcsarnok és a tanuszoda lehetőséget ad az olyan mozgásformák beépítése a gyermekek mindennapjaiba, amelyekkel más iskolák nehezebben tudnak élni.

A megvalósítás formái

- a 2012/2013-as tanévtől az első és ötödik osztályban bevezettük a heti öt testnevelést, majd ez történik a többi évfolyamon is felmenő rendszerben
- az iskola nagy parkja, játszóudvara biztosítja a szünetekben és a tanulási idő után a szabad levegőn való aktív mozgást
- alsó és felső tagozaton tömegsport órák biztosítása
- alsó tagozaton nemzetiségi tánc oktatása
- gyógytestnevelés és gyógy úszás biztosítása helyben
- mozgással járó külsős foglalkozásoknak való helybiztosítás a csarnokban: sztepp aerobik, labdarúgás, judo
- túrák, kirándulások
- télen szánkózás, korcsolyázás szervezése
- iskolai sportnapok, táborok

7 A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

7.1 Német nemzetiségi nyelvoktatás 1-8. osztályban

Iskolánk, alapító okirata szerint német nemzetiségi nyelvet oktató iskola. Az elsős tanulóknál a beiratkozáskor nyilatkozatban vállalja a szülő a német nemzetiségi nyelv tanulásával járó többletterhet. Ez a nyilatkozat, visszavonásig illetve a tanulói jogviszony megszűnéséig érvényes. A visszavonásról minden év május 20-ig nyilatkozhat a szülő.

Többletterhek, óraszami eltérések a nemzetiségi nyelvet tanuló gyermekek programjában:

- a nemzetiségi nyelvoktatás heti többlet óraszám: 5+1. 5 óra nemzetiségi nyelv és irodalom és 1 óra nemzetiségi népismeret
- tankönyvek, munkafüzetek, szótárak költsége,
- idegen nyelvként az angolt 4. osztálytól heti 2 órában, választható tantárgyként tanulhatják. Erre jelentkezni 3. osztályban május 20-ig írásban kell a szülőnek. Az órákat, a mindenkorai órarend függvényében délelőtt, ha ez nem lehetséges, csatlakozó órában tartjuk. Jelentkezés után a részvétel az órákon kötelező, az értékelés osztályzat az ellenőrzőbe, értékelési naplóba, bizonyítványba bekerül.

7.2 Második idegen nyelv

A NAT a második idegen nyelv tanítására hetedik évfolyamtól ad lehetőséget. Iskolánkban ezt azok részére biztosítjuk, akik nem vesznek részt a nemzetiségi nyelvoktatásban. Ebben az esetben az első idegen nyelv az angol, mely negyedik osztályban heti 2, majd ötödiktől heti 3 óra. Második idegen nyelvet - választható formában - hetedikétől tanítunk, heti két óra német formájában.

7.3 A nem tanórai foglalkozások

A tanulóknak joguk, hogy érdeklődési körüknek megfelelően válasszanak az iskola által meghirdetett foglalkozások közül, és kötelességük, hogy a jelentkezés után azon részt vegyenek. A tanulói igényeket minden év május 20-ig felmérjük és ezek alapján szervezzük meg a foglalkozásokat.

- Napközi, tanulószoba a szülők igénye alapján
- Iskolai sportfoglalkozások, tömegsport órák;
- Tantárgyi korrepetálások;
- Tehetséggondozás a versenyekre való felkészítésben, a képességek egyéni fejlesztésében, művészeti nevelésben külső szakemberek igénybevételével is;
- Művészeti szakkörök;
- Tehetséggondozó szakkörök;
- Felvételi előkészítő foglalkozások;
- Korrepetálások, felzárkóztató foglalkozások;
- Gyógytestnevelés, gyógyúszás foglalkozások
- Hitoktatás fakultatívan, az egyházak szervezésében;

Szakkörök esetén az alsó létszámhatár 8 fő

7.4 A pedagógusválasztás szabályai

Iskolánk tanulói és pedagógus létszáma általában nem teszi lehetővé a szülők, tanulók részére az adott foglalkozást tartó pedagógus megválasztását. Amennyiben erre mégis lehetőség van, akkor a jelentkezési lapon ezt feltüntetjük és a szülő az igényét ilyen módon jelezheti. A jelentkezések alapján a csoportba sorolásról az igazgató dönt.

8 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

8.1 Az ismeretek számonkérésének formái

Az alsó évfolyamokon az ismeretek számonkérésének módjai illeszkednek a tanulók életkori sajátosságaihoz.

Nagy hangsúlyt fektetünk az állandó dicsőre, pozitív visszajelzésekre, a tanuló önbizalmának erősítésére, ösztönzésre. A tanulók szóban és írásban felelnek. Törekszünk arra, hogy havonta legalább egyszer tájékoztassuk a szülőket gyermekük fejlődéséről.

Értékelhető tevékenységek:

- szóbeli felelet
- írásbeli munkák (feladatlap, dolgozat, témazáró, teszt, füzetvezetés, stb.)
- órai munka
- kiselőadás
- tanulói kísérlet
- gyűjtemény, anyaggyűjtés
- részvétel versenyeken

8.2 A tantárgyi értékelés formái

8.2.1 Szöveges értékelés minden tantárgyból 1 – 2. osztály félévig.

Az első évfolyamon - félévkor és év végén, továbbá a második évfolyam első félévében adunk olyan **szöveges értékelést**, amelyik kifejezi, hogy a tanuló milyen mértékben sajátította el az előírt ismereteket. Év közben a havi értékelésnél, a tájékoztatófüzetben és naplóban, alkalmazni lehet az egy-öt számskála szerinti értékelést is.

A szülők értesítése történhet az aláírt és lepecsételt értékelő lapon, illetve tájékoztató füzetben. Az értékelő lap másolatát az osztálynapló gyűjtőtasakjában megőrizzük.

Kiválóan megfelelt értékelést kap a tanuló, ha elérte az optimális szintet, a tantervi követelményeket 91-100%-ban teljesíti

Jól megfelelt értékelést kap, ha a tantervi követelményeket 75-90%-ban teljesíti

Közepes értékelést kap, ha a tantervi követelményeket 51-74%-ban teljesíti.

Elégséges értékelést kap, ha a tantervi minimum követelményeket 30-50%-ban teljesíti, vagyis a kezdő szintet érte el. Tájékoztatjuk a szülőt, hogy a lemaradások milyen jellegűek és a fejlesztéshez milyen segítséget nyújt az iskola a tanulóknak.

Elégtelen értékelést kap, ha teljesítménye 30% alatti.

8.3 A szöveges értékelés módja és gyakorisága

Szóbeli: a tanuló magatartásáról, szorgalmáról, tanulmányi teljesítményéről tanítási órákon és más iskolai foglalkozásokon naponta és aktuálisan. Megfogalmazódhat a tanító részéről, a tanuló társak részéről és önértékelés formájában,

Írásbeli:

- a tanulói produktumokra írt rövid lényegre utaló észrevételek megfogalmazásával vagy az 5 fokú számskálával, rendszeresen,
- témazáró felmérések megoldásának értékelése %-os teljesítménysávok megadásával vagy ezek minősítő jelzésével,
- a tanulási folyamatban szükség szerint aktuális észrevételek bejegyzése a tanuló fejlődésével, előmenetelével kapcsolatban (pl. üzenő füzetbe) negyedévenként
- félévkor és tanév végén részletes szöveges értékelés a tanuló magatartásáról, szorgalmáról és a tanulási eredményeiről.
- Erkölcstan/hit és erkölcstan tárgyból: teljesítette/nem teljesítette,
- Erkölcstan/hit és erkölcstan tárgyból: teljesítette/nem teljesítette,

8.3.1 Erkölcstan tantárgyból: teljesítette; nem teljesítette

8.3.2 Jeggyel történő értékelés 2. osztály év végétől

Az értékelési formák bármelyikének alkalmazása közben teremtsünk olyan légkört, hogy a tanuló a teljesítményének legjavát adhassa. Az ellenőrzés, értékelés nem lehet a fegyelmezés eszköze.

Szóbeli értékelést gyakran alkalmazunk, feleletek, csoportmunkák, projektmunka és az óra menete közben folyamatosan.

A szóbeli értékelés során a tanulók erkölcsi magatartásának alakulására is hatást gyakorolunk, megerősítjük a helyes magatartásformákat, és felhívjuk a figyelmet a hiányosságokra.

A tanulók egymást is értékelhetik, ezzel fejlődik ítélőképességük, vitaképességük. Ismerjék meg a magatartás és a szorgalom értékelésének szempontjait, akkor felhasználhatjuk a tanulók

véleményét a magatartás és szorgalomjegyek adásánál. Ha a tanulók egymásról reális képet tudnak kialakítani, a következő fokozatként az önértékeléssel is megpróbálkozhatunk. Önjellemzés készítésekor erősíthetjük a tanuló önbizalmát, segíthetjük pozitív irányú személyiségfejlődését.

Értékelésünk alapja:

- Diagnosztikus-helyzetmegállapítás, (év eleji felmérés)
- Formatív – folyamatos,
- Lezáró – szummatív minősítő. (év végi felmérés)

A folyamatos értékelés funkciói:

- Visszajelzés a diáknak a zökkenőmentes továbbhaladás érdekében,
- Jelzés a szülőknek a diák adott tantárgybeli előmeneteléről.

A folyamatos értékelés fajtái:

- Órai értékelés (szóban az órai munka, aktivitás visszajelzésére),
- Szóbeli felelet értékelése,
- Gyakorlati, illetve manuális tevékenység értékelése osztályzattal és szóban (képességterületek teljesítmény értékelésére),
- Írásos értékelés (írásbeli munka minősítésére – osztályzat + hozzáfűzött megjegyzések, tanácsok),
- Szülőknek tájékoztató füzet vagy ellenőrző útján küldött jelzés a feltűnően gyenge, vagy – esetleg – a kiemelkedően jó teljesítményért.

Félévi és tanév végi

A félévi és tanév végi – ellenőrzőben, ill. bizonyítványban rögzített – értékelés funkciói.

Félévkor visszajelzése annak, hogy a tanuló hol tart a tantárgy ismeretanyagának, az abban való jártasságnak az elsajátításában. A félévi osztályzatnak kell kifejeznie azt, hogy a tanulói munka, aktivitás tendenciája megfelel – e, a képességei szerinti legmagasabb szintű tudás megszerzéséhez vezet –e, visszajelzést kell adnia arról, hogy megtalálta –e a tanuló a tantárgy eredményes elsajátításához szükséges tanulási módszereket.

Év végén az osztályzatban kifejezett értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a tantárgy adott tanévre előírt követelményeit.

A félévi és év végi értékelés összhangban kell, hogy legyen az évközi értékelések során adott szóbeli, írásbeli és jegyekben kifejezett visszajelzésekkel.

Az év végi osztályzat születhez osztályozó vizsga eredményeként. Ekkor az értékelés az adott tanév tantárgyi követelményeinek elsajátítási szintjét jelzi.

Az előbbiektől eltérő, speciális értékelési forma a **különbözeti vizsga**. A különbözeti vizsgán kapott osztályzat azt jelzi, hogy a tanuló a befogadó csoport (osztály) tudásszint – skáláján milyen helyet foglal el (pl.: iskola vagy tagozatváltó, idegen nyelvi csoportba illeszkedő tanuló esetén).

8.3.3 Tantárgyi osztályzatok tartalma

KITŰNŐ (5*) ha valamelyik tantárgyból a tanuló kiemelkedő teljesítményt nyújt, a bizonyítványba jeles helyett kitűnő bejegyzés kerül.

JELES (5) ha a tanuló a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti és tudja a tananyagot, ismereteit alkalmazni is képes. Pontosan, szabatosan fogalmaz. A szabályokat saját szavaival is vissza tudja adni, érti és alkalmazni tudja azokat. A tananyagot szabadon, önállóan elő tudja adni. Ismereteit önállóan is képes gyarapítani.

JÓ (4) ha a tanuló a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget. Csak apró bizonytalanságai vannak, kisebb hibákat vét előadásában, a definíciókat tudja, ha nem is képes saját szavaival megfogalmazni.

KÖZEPES (3) a tanuló a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával tesz eleget. Nevelői segítségre többször rászorul. Ismeretei felszínesek. Kevésbé tud önállóan dolgozni, a tananyagot önállóan előadni. Segítséggel képes megoldani szóbeli feladatát, de kifejezőmódja egyszerű, fogalmazása hanyag.

ELÉGÉSÉGES (2) ha a tanuló a tantervi követelményeknek súlyos hiányosságokkal tesz csak eleget, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik, azaz a helyi tantervben meghatározott minden egyes minimális követelmény esetében az annak teljesítését mérő feladatot legalább 80 %-ban helyesen oldja meg. Egyszavas válaszokat ad. Fogalmakat inkább ismer, mint ért, az összefüggéseket legfeljebb részlegesen látja át. Nem képes önálló feladatvégzésre.

ELÉGTELEN (1) ha a tanuló a tantervi követelményeknek nevelői útbaigazítással sem tud eleget tenni. A minimumkövetelményeknek sem tesz eleget, továbbhaladása nem biztosított.

8.3.4 Az osztályzatok bejegyzésének módjai

Az osztálynaplóban a különböző típusú ellenőrzések során szerzett érdemjegyeket különböző színekkel jelöljük.

- felmérő dolgozat, témazáró **piros tintával**
- szóbeli, írásbeli feleletek **kék tintával**
- egyéb érdemjegyek (kiselőadás, gyűjtőmunka, órai munka, stb.) **kék tintával**.

8.3.5 Egyéb szempontok

- Törekszünk arra, hogy a tanulókat minél változatosabban, minél több oldalról megfigyelve értékeljük és osztályozzuk,
- Találjuk meg az írásbeli, szóbeli és tevékenykedtető munka értékelésének helyes arányát,
- Adjunk több érdemjegyet, hogy realisabb kép alakuljon ki a tanulóról a félévi illetve év végi osztályozáskor,
- Az érdemjegy azonnal kerüljön a naplóba, ellenőrzőbe,
- A felelés témáját az ellenőrző könyvben az érdemjegy előtt szövegesen jelöljük.
- A tantárgyi értékelésnél a tanuló írásbeli munkáit, füzetvezetését a nevelők beszámíthatják.
- A tanuló órai magaviselete szaktárgyi érdemjegybe nem számíthat bele.

Az év végi osztályzatról az osztálytanító, szaktanár dönt, döntését az osztályozó értekezleten ismerteti a nevelőtestülettel. Ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület az érdemjegyet a tanuló javára módosíthatja.

9 A tanuló magatartás, szorgalma értékelésének, minősítésének követelményei, formái

9.1 A magatartás értékelése

A magatartás érdemjegy a tanuló iskolai és iskolán kívüli szervezett programokon tanúsított fegyelmezettségét, viselkedését, társaihoz, nevelőihez való viszonyulását, kommunikációját, saját maga és mások iránt érzett felelősségérzetét, a közösségi életben való részvételét, aktivitását értékeli. Beszámítjuk, hogy a tanuló a házirendet betartja-e.

A tanulók és szülei ezen elvek alapján havonta – írásban a tájékoztató füzetben keresztül - kapnak visszajelzést, értékelést osztályfőnöküktől, félévente a nevelőtestülettől. Az osztályfőnökök a havi értékelés előtt egyrészt kikérik az osztályukban tanító nevelők véleményét a tanulók magatartásáról, szorgalmáról, másrészt az életkori sajátosságoknak megfelelően módot teremtenek arra, hogy a tanuló és közössége is élhessen az értékelés lehetőségével.

9.2 A magatartást minősítő érdemjegyek tartalma

	Példás	Jó	Változó	Rossz
Aktivitás	Igen jó, nagyfokú	Közepes, elfogadható	Gyenge hullámzó	Passzív vagy romboló
A közösségi célokkal való azonosulás	Igen jól azonosul, feladatok elvégzésében élen jár	Ellene nem vét, segítőkész a munkában	Ingadozó, közömbös a munkában	Szemben áll a közösséggel, érdektelen
Hatása a közösségre	Pozitív hatással bír	Jelentős befolyást nem gyakorol	Nem árt, nem szervez	Negatív erővel bír
Törődés a társaival	Gondos, segítőkész	Segítőkész, szolidáris	Ingadozó, tudomásul veszi	Közömbös, gátló, hanyagoló
Házirend betartása	Mindig betartja	Legtöbbször betartja	Részben tartja be, tudomásul veszi	Sokat vét ellene
Viselkedése, hangneme	Kifogástalan	Kívánnivalót hagy maga után	Udvariatlan, nyegle, hullámzó	Durva, goromba, taszító
Fegyelmezettsége	Nagyfokú	Megfelelő	Gyenge	Veszélyeztető

9.3 A szorgalom értékelése

A szorgalom érdemjegy a tanuló tanulmányi munkáját, ebben tanúsított hozzáállását, munkavégzésének aktivitását, önállóságát, igényességét értékeli.

A szorgalom értékelése nem függ közvetlenül össze a tanuló tanulmányi teljesítményével, mert figyelembe vesszük a gyermek képességeit, életkörülményeit is, s azt minősítjük, hogy lehetőségeiből mennyit valósít meg.

A szorgalom érdemjegyet havonta az osztályfőnöki órán a tanuló önértékelése, társai és osztályfőnöke értékelése alapján az osztályfőnöki munkaközösség állapítja meg.

	Példás	Jó	Változó	Hanyag
Tanulmányi munkája	Igényes	Figyelmes	Ingadozó	Gyenge
Munkavégzése	Kitartó, pontos, megbízható	Rendszeres	Rendszertelen	Megbízhatatlan
Általános tantárgyi munkavégzés	Mindent elvégez, önálló	Ösztönzésre dolgozik	Önállótlan	Feladatait nem végzi el
Többletfeladat vállalása	Igen jó	Keveset	Ritkán	Nem

Munkabeosztása, önellenőrzése	Igen jó	Jó	Közepes	Gyenge, vagy nincs
Önálló munkavégzése	Sokat vállal és dolgozik	Kevesebb feladatot vállal, azt általában elvégzi	Ritkán, néha vállal és végzi el	Nem vállal semmit
Tanórán kívül szerzett információk felhasználása	Sokszor, rendszeresen	Többször előfordul	Ritkán	Egyáltalán nem

10 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

10.1 A csoportbontás

A **csoportbontást** a tantárgy sajátos jellege, pedagógiai szempontok, a tanórák szervezése, és a tantermi adottságok határozzák meg.

A csoportbontás elvei:

- átlagléttség esetén német nemzetiségi nyelvből
- átlagléttség esetén idegen nyelvből
- átlagléttség esetén 1-8 évfolyamon magyar, matematika tárgyból
- átlagléttség esetén informatika tárgyból

A csoportbontáshoz szükséges létszám megállapításánál a szakvélemény alapján 2-3 főnek minősített tanulókat az emelt létszám számoljuk.

10.2 Az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Az egyéb foglalkozás a köznevelési törvény szerint egyéni, vagy csoportos, pedagógiai tartalmú foglalkozás, amely a tanulók fejlődését szolgálja. Elsősorban

- napközi és tanulószoba (a 2013/2014-es tanévben)
- szakkörök
- sportköri foglalkozások
- korrepetálás

A csoportok szervezése történhet

- egy osztály tanulóiból
- egy évfolyam tanulóiból
- alsó, vagy felső tagozatos tanulókból
- az iskola tanulóiból

A csoportalakítás során törekszünk arra, hogy a pedagógiai szempontok érvényesüljenek. A csoportba sorolásról az igazgató dönt.

11 A nemzetiséghez nem tartozók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére alapvetően integrált oktatást biztosítunk. A tantárgyi keretek között megjelenő nemzetiségi kultúrájának, képzőművészetének, zenei világának, népviseletének és életmódjának megismerése nem elkülönítetten, hanem az évfolyamok tantervi követelményeiben beépítve, az egyes témakörök részterületeiként megjelennek, és azok a Magyarországon élő többi népcsoporttal együtt tárgyalásra kerülnek.

A településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését az alábbi tevékenységek szolgálják:

- tanórák (magyar, technika, rajz, ének, történelem, hon és népismeret)
- osztályfőnöki órák

Tanórán kívüli tevékenységek:

- szakkörök,
- hagyományőrző rendezvények,
- kiállítások szervezése, rendezése, látogatása
- szabadidős tevékenységek,
- táborozások,
- színház- és múzeumlátogatás,
- hangverseny látogatás,
- iskolai fellépések.

A tanórákon és a tanórán kívüli tevékenységekben lehetőség nyílik a toleranciára való nevelésre, a másság megismerésére, tiszteletben tartására.

12 A tanulók fizikai állapotának mérése

A tanulók fizikai állapotának mérését a tanítók és a testnevelés tantárgyat tanító nevelők végzik el a testnevelés órákon, tanévenként két alkalommal október, illetve május hónapban. A felmérés a *Tesztek a 8 és 15 éves fiúk és lányok fizikai teljesítőképességének méréséhez* alapján történik. Összeállította: Dr. Arday László, Dr. Farnosi István alapján került összeállításra.

A mérés eredménye alapján a nevelők a tanulók fizikai állapotát, általános teherbíró képességét minősítik, az évente kapott eredményeket összehasonlítják, és ezt a tájékoztató füzetben keresztül a szülők tudomására hozzák.

13 Környezeti és egészségnevelési elvek

Az **egészségnevelési program célja**, hogy a tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük védelme érdekében. A program ösztönözzé a tanulókat arra, hogy kialakuljon bennük az önmagukkal és környezetükkel szembeni felelősségérzet, ismerjék meg az egészségi állapot szempontjából fontos viselkedés és életmódformákat, valamint az ezeket befolyásoló tényezőket, lehetőségeket.

Célunk, hogy a tanulók megismerjék az egészséges életvitel és életmód elméleti és gyakorlati alapjait, a pozitív életszemléletet tekintsék a boldog és sikeres élet alapjának.

Az egészségnevelési program szorosan kötődik a környezeti nevelési programhoz:

- Gyermekeink ismerjék meg testük működését és a testápolás alapvető szabályait,
- Igényeljék a személyi tisztaságot, ápoltságot, legyen igényes az öltözködésük,
- Ismerjék a serdülőkor egészségügyi problémáit és az egészséges egyéni életvitel érdekében való teendőket,
- Ismerjék az egészséges és egészségtelen táplálkozási szokásokat,
- Válgjon a mozgás elemi szükségletté,
- Ismerjék az alkohol, a dohányzás és a drogok egészségkárosító hatásait.

A **környezeti nevelési program** beépül a tananyagba első osztálytól nyolcadik osztályig:

- Testnevelés tantárgyon belül,
- Alsó tagozaton a környezetismeret tantárgyon belül,
- A felső tagozatban 5.-és 6. osztályban a természetismeret, történelem, technika tantárgyakban,

- 7. és 8. osztályban elsősorban a biológia, a földrajz, kisebb mértékben a fizika és kémia, történelem, technika tantárgyakba.

Az egészségnevelési program

- Testnevelés,
- Az alsó tagozaton beépül a tananyagba,
- A felső tagozaton 6. és 8. osztályban modulként szerepel a természetismeret és a biológia, fizika, kémia tantárgyakban.

Minden program megvalósításához tanórán kívüli tevékenységek kapcsolódnak, valamint integrálódnak az osztályfőnöki órák és más, humán tantárgyak körébe. A program megvalósítása feltételezi a tanulók természettudományos szemléletének kialakítását, a folyamatos ismeretbővítést, a megismerési **módszerek, a gyakorlati tudnivalók és az alkalmazás lehetőségeinek megismerését**. Meg kell ismerniük a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeiket és jogukat, a környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás alapelveit, az egészséges életmód jelentőségét és lehetőségeit.

Kiemelt célunk a két program összekapcsolásával tanulóinkban kialakuljon a környezet iránti érzékenység, az ökológiai szemlélet, a helyes környezeti attitűdök, magatartás és viselkedés, az egészséges életmód és értékrend és a felelősségérzet.

13.1 Együttműködések

A környezeti és egészségnevelési programunk megvalósulásához elengedhetetlen az, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki.

Iskolán belüli együttműködés:

- **Tanárok:** Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanuló számára.
- **Diákok:** Az iskola minden tanulójának feladata, hogy vigyázzon környezetére és figyelmesen társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő szerepe van a Diák Önkormányzatnak és az iskolai házirendnek.
- **Tanárok és diákok:** A diákok a környezeti és egészségnevelési kérdéseket a tanárokkal közös munka során sajátítják el (tanórán, és tanórán kívül)
- **Tanárok és Szülők:** Az iskolai környezet és egészségnevelés terén nagyon fontos a szülői házzal való szoros együttműködés. Fontos, hogy a szülők megerősítsék az iskola által közvetített értékeket.
- **Nem pedagógusi munkakörben foglalkoztatottakkal:** a tanulók ismerjék meg és a maguk módján segítsék az adminisztratív és a technikai dolgozók munkáját
- Rendkívül fontos az **iskola-egészségügyi szolgálattal** való együttműködés

Iskolán kívüli együttműködés:

- **Fenntartó, működtető** – Az iskola igazgatójának feladata, hogy a fenntartóval és a működtetővel való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje.
- **Környezetneveléssel és egészségneveléssel foglalkozó intézmények** – A tanórán és a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében nagy jelentőséget kapnak a különböző intézmények, - nemzeti parkok, múzeumok, Állatkert stb. való kapcsolat kiépítése és a szoros kapcsolattartás.
- **Civil szervezetek és Alapítványok** – Pályázatokkal, és egyéb tevékenységgel (pl. közös foglalkozásokkal) lehet támogatóként számítani az egészségnevelési – és környezetnevelési program megvalósításában.

Iskolaorvos, védőnő, fogorvos – a legszorosabban részt vesznek a program megvalósításában.

14 A gyermekek tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A mindenki számára egyenlő esélyeket biztosító társadalom megköveteli a társadalmi érvényesülést gátló akadályok elmozdítását, valamint egy olyan légkör kialakítását, melyben a sokféleség a társadalmi-gazdasági életerő forrását jelenti. Az elvárások alapján az iskolának is feladata a társadalmi esélyegyenlőtlenségek csökkentése.

Az esélyegyenlőség fejlesztése céljából kiemelt figyelmet fordítunk a megkülönböztetés tilalmára, az egyéni bánásmódra, az emberi méltóság tiszteletben tartására, a társadalmi szolidaritás fejlesztésére.

Iskolánk integráló iskola, ahol SNI tanulók (beszédfigyafatókos, tanulási zavarral küzdő) és tanulási nehézséges tanulók oktatása, nevelése is folyik. Az SNI tanulók száma nem tér el az országos átlagtól (3-6%). Iskolánkban gyógypedagógust, logopédust foglalkoztatunk, több pedagógusnak van fejlesztőpedagógus végzettsége is. Jó kapcsolatot alakítottunk ki a nevelési tanácsadóval, a beszéd- és képességvizsgáló szakértői bizottságokkal.

Biztosított a tanulók szűrése, vizsgálatra, kontrollra küldése. A szakértői bizottságok által javasolt fejlesztéseket helyben tudjuk biztosítani.

Pszichológust is alkalmazunk, hogy a különböző pszichés problémákkal küzdő gyerekek, családok megfelelő segítséget kapjanak. Délutáni foglalkozások keretében helyben biztosítjuk a gyógytestnevelést és a gyógyúszást.

Gyermekjóléti alapellátások közül elsősorban a gyermekjóléti szolgálattal tartunk kapcsolatot. A jelzőrendszer és rendszeres megbeszélések során egyeztetünk az aktuálisan jelentkező és a várható problémákról.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyerek nem jár iskolánkba, de néhány család komoly problémákkal küzd. Ezek lehetnek családi, szociális, társadalmi problémák, melynek feltárásban, megoldásában pedagógusaink is aktívan részt vállalnak.

Az iskola az elmúlt években a kompetenciaméréseken elmaradt az országos átlagtól, általában (néhány esettől eltekintve) a községi átlag környékén teljesített. A 2011/2012-es tanévben a nevelőtestület helyzetelemzést végzett, mely során a következő intézkedéseket hozta:

- a pedagógusok használják a kompetencia fejlesztő munkafüzeteket, könyveket
- az órai munkában nagyobb arányban használják a differenciáló módszereket
- típusfeladatok megoldásával készítik fel a tanulókat a mérésre

Nevelőtestületünk minden évben – az új eredmények megjelenése után – felülvizsgálja az eddig megtett intézkedések eredményességét, ha szükségesnek ítéli meg korrigál, esetleg tervet készít a javítás érdekében.

15 A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztési programja

Készítette: Dr Kálmán József Mátyásné gyógypedagógus-logopédus

15.1 Általános elvek, a rehabilitációs/rehabilitáció tevékenység közös céljai és feladatai

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfigyafatókos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, 4.§. (4) bekezdés.

Célok

- A Nemzeti alaptantervben (továbbiakban: NAT) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek.
- A hiányzó/sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása a meglévő ép funkciókra alapozva történik.
- A fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését.
- a fejlesztés céljait minden esetben a nevelési tanácsadók, szakértői bizottságok által kibocsátott szakvéleményekben megfogalmazott diagnózisai és javaslatai alapján kell megfogalmazni
- egészséges énkép és önbizalom kialakítása, a kudarctűrő képesség növelése, önállóságra nevelés,
- az egyéni sikereket segítő egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

Feladatok

- az integráltan tanuló sajátos nevelési igényű gyermekek számára speciális eljárások alkalmazása, speciális segítségnyújtás,
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez,
- ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is terjedjen ki,
- a sajátos nevelési igényű tanuló egyéni sajátosságainak értelmezése, fejleszthetőségének, korlátainak értelmezése team-munkában gyógypedagógusokkal a szakértői vélemény alapján, saját megfigyeléseink felhasználásával történjen
- a fejlesztés tervezése tanórai keretek között, valamint a rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások keretében- egyéni és csoportos fejlesztő tevékenység pedagógiai és gyógypedagógiai segítségnyújtással,
- a diagnosztizáló mérések gyakoriságának és az értékelés időpontjának meghatározása team munkában
- az integrált tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos szakmai tapasztalatcserén, továbbképzésen való részvétel, korszerű szakmai anyagok beszerzése, igénybevétele.

A sajátos nevelési igényű tanulók rehabilitációs, rehabilitációs ellátása

- az egyéni adottságokból és a sajátos nevelési igényből adódó különbségeket a pedagógiai program és helyi tantervek kialakításakor figyelembe vesszük,
- Továbbá a rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységet meghatározza a képességek kialakulásának eltérő útja, a fejlődés eltérő üteme, esetleges részleges vagy teljes kiesése, fejletlensége, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő fejleszthetősége
- a sajátos nevelési igény egyéni differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, továbbá kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé
- a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység team munkában valósul meg, mely az egyes tanulók, tanulócsoporthoz igényeihez igazodó eljárások, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teszi szükségessé

15.2 A beszéd fogyatékos tanulók

Beszédfigyafatékos az a tanuló, akinél a receptív és/vagy expresszív beszéd/nyelvi rendszer szerveződése, fejlődési eredetű vagy szerzett zavara életkortól eltérő, különböző klinikai képekben megmutatkozó tüneti sajátosságai, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus fejlődése miatt a későbbi társadalmi beilleszkedés szempontjából veszélyeztetett.

Beszédfigyafatékos az a tanuló, akit a szakértői bizottság a sajátos nevelési igény megállapítása céljából diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján annak minősít.

A beszédfigyafatékosság következtében átmeneti, illetve tartós zavarok léphetnek fel a nyelvi, kommunikációs, és tanulási képességekben, a szociális kapcsolatok kialakításában. A fentiek az enyhe eltérésektől az érthetetlen beszédig, sokféle változatban előfordulhatnak. A súlyos tüneteket mutató beszédfigyafatékos tanulók esetében, a kommunikációs nehézségek miatt különböző másodlagos pszichés eltérések is kialakulhatnak (magatartás zavara).

Az iskolás korra áthúzódó beszédfigyafatékosság esetén továbbiakban is folyamatos gyógypedagógiai/logopédiai ellátást biztosítunk a gyermek számára, komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában.

Az iskolai oktatás és a logopédiai ellátás, a rehabilitáció a beszéd és nyelvi teljesítmény jellegétől függ. Iskolánkban elsősorban az alábbi csoportok ellátása folyik..

- folyamatos beszéd zavarai (dadogás, hadarás)
- verbális tanulási zavar együtt járása az olvasás/írás/helyesírás/számolás terén mutatkozó problémákkal vagy ezek halmozott előfordulása.

A beszédfigyafatékos, beszéd- és nyelvi fejlődésében akadályozott tanulók iskolai fejlesztésének alapelvei, célja, kiemelt feladatai

- Biztosítjuk számukra a személyi tárgyi feltételeket, integrált keretek között a felfelé nivellálást segítő pedagógiai környezetet.
- A komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások egyéni fejlesztési terv alapján történik.
- A fejlesztés tudatosan és tervszerűen megválasztott eszközök és módszerek megválasztásával valósul meg, melyhez figyelembe vesszük a tanuló életkorát, a beszédfigyafatékosság típusát, súlyosságát, a kognitív készségeket, a szociokulturális környezet sajátosságait. Kiemelt feladat a sokoldalú percepciók fejlesztés, a transzfer- hatásos tudatos kihasználása.
- Az osztályban megvalósuló szakszerű differenciált foglalkoztatás mellett, szükségesek az egyéni és kiscsoportos foglalkozások változatos szervezeti formái.
- A fejlesztés team munkában valósul meg a tanuló speciális igényéhez igazodva (logopédus, pszichológus zeneterapeuta, stb.), melynek fontos szereplői a tanuló szülei is.
- Törekedni kell arra, hogy a pedagógusok inkluzív szemlélete folyamatosan fejlődjön, bővüljön a korszerű új ismeretekkel. A gyermek személyiségének harmonikus fejlődése érdekében a pedagógusok, logopédus, szülők együttműködését kell biztosítani.
- „A beszédfigyafatékos tanuló a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése alól mentességben részesülhet.

A NAT alkalmazása

- A NAT-ban leírt fejlesztési feladatok, az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek az irányadóak, de azok fejlődési útjai, módjai, és kialakulásuk időtartama módosulhat, a bevezető szakasz időtartamának növelése – általában az első évfolyam tananyagának két tanévre történő elosztásával – indokolt lehet.
- Kiemelt feladat a nemzeti azonosságtudat, a hazafiasságra, családi életre nevelés, a környezettudatosság, a gazdasági és a pénzügyi és a médiatudatosságra nevelés.

- A kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítása során a beszédfigyelmetes tanulók esetlegesen felmerülő szövegértési problémái, absztrahálási, lényeg-kiemelési nehézségei jelentenek nehézséget. Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegekkel segítheti a pedagógus a tanulók munkáját. Fontos, hogy az alapfogalmak megértését, memorizálását egyénre szabott módszerekkel támogassák. Fontos a kifejezőkészség állandó fejlesztése és a kommunikáció iránti igény kialakítása, a különféle konfliktuskezelési eljárások elsajátítása.

Testi és lelki egészségre nevelés

- A pedagógusok segítsék a beszédfigyelmetes tanulót a szociális kapcsolatainak alakításában, önismerete fejlesztésében, motiválják beszédhibájuk leküzdésében, készítsék fel, hogy az esetleges maradandó tünetekkel később együtt tudjon élni.
- Törekedni kell arra, hogy a pedagógusok megtanítsák a kommunikációjában akadályozott tanulót érzései kezelésére és kifejezésére.
- Biztosítani kell számára a rendszeres mozgásélményt, rendszeres testedzést.

Médiatudatosságra nevelés

- Tanulják meg a számítógépet használni az ismeretszerzéshez, a tanuláshoz, a beszédfigyelmetes tanuló számára a számítógép fontos irodatechnikai eszköz.

Pályaorientáció

- A kapcsolatteremtés és fenntartás képességének javítása alapvető feladat.
- Felső tagozatban a tantárgyak tananyagtartalmainak közvetítése során a pedagógusok ismertessék meg a beszédfigyelmetes gyermekkel a különböző szakmákkal kapcsolatos elemi ismereteket. Legyen reális képük a társadalmi munkamegosztásról.

Tanulás tanítása

- Egyénre szabott motivációk kialakítása, egyénre szabott tanulási stratégiák feltárása, informatikai eszközök tudatos használata.

Kulcskompetenciák fejlesztése

- A beszédfigyelmetes tanulók nevelése, oktatása fejlesztése a Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott, az iskolai nevelés-oktatás közös értékeire épül. Alapelveiben illeszkedik a NAT-ban megjelenő kulcskompetenciákhoz, a kiemelt fejlesztési tartalmakhoz.
- A kulcskompetenciák kialakítása és hogy azok birtokában eredményesen alkalmazkodhassanak az élethelyzetekhez, tanuló egyéni sajátosságainak figyelembe vétele szükséges.

Anyanyelvi kommunikáció

- a grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén, figyelembe véve a beszédfigyelmetesség által érintett területeket
- az expresszív beszéd fejlesztése, kommunikációs stratégiák kiépítése, gyakorlása, megerősítése, beszéd tudatosság kialakítása,
- a beszédértés és olvasás értés fejlesztése mind a beszélt, mind az írott nyelv területén, elősegítve a mindennapi és az irodalmi szövegek befogadását, majd az azokkal való továbbdolgozás, továbbgondolkodás lehetőségének biztosítását,
- amennyiben a szövegfeldolgozás is érintett, különösen fontos a szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás,

- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg),
- a mentális lexikon folyamatos fejlesztése az életkor és a beszéd fogyatékos sajátosságainak függvényében, a fogalomalkotás kialakítása,
- a számítógépes programok használata (helyesírás ellenőrző program, stb.),
- a beszéd fogyatékos tanuló motiválása tananyag és tanuló közötti pozitív emocionális viszony kialakításával,
- a pragmatika elemeinek közvetítése és használatának tudatosítása a gyermekek kommunikációjában,
- a nem verbális kommunikáció elemeinek közvetítése és használatának tudatosítása a gyermekek kommunikációjában.

Idegen nyelvi kommunikáció

- Cél az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése, figyelembe véve a beszéd fogyatékos által érintett területeket.
- A beszéd fogyatékos tanulók nyelvoktatása során multiszenzoros technikák (auditív-, vizuális-, verbális-, drámatechnikák) használata.
- A nyelvvórákon szerepet kapnak a koncentrációt és az emlékezetet fejlesztő gyakorlatok, melyek a szókincs, a kiejtés és a nyelvtani szabályok elsajátításában közvetve és közvetlenül is segítséget nyújtanak.
- Helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal küzdő beszéd fogyatékos tanulók esetében főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos elsajátítása a cél.
- Fontos pedagógiai cél a beszéd fogyatékos tanulók természetes gátlásainak feloldása az idegen nyelv kommunikációs helyzetben történő használata során.

Matematikai kompetencia

- A legfőbb cél a problémamegoldó gondolkodás minél több elemének fejlesztése, konkrét helyzetekben. Egyes esetekben számolni kell a grammatikai szint sérülésével, ami szövegértési nehézségekben nyilvánul meg, ezt fokozhatja a szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztraháció fejletlensége. A mennyiségekkel és számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám-és műveleti fogalmak kialakításakor (pl. a számok közötti viszonyok, relációk megértése esetén, stb.) különös figyelmet kell fordítani a megfelelő tempó kialakítására, és építeni kell a tanulók maximális együttműködésére, tanuló mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre. A geometriai ismeretek, az arányosság témakörénél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára.
- A matematikai szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése a szóbeli kifejezés erősítésének különösen erőteljes eszköze.

A természettudományos és technikai kompetencia

- Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegek alkalmazása szükséges az egyes összefüggések mechanikus memorizálásának megsegítésére.
- A kritikai gondolkodás képességének fejlesztése többnyire kislépésekben valósítható meg.
- Mindennapi tapasztalattokból kiindulva, kell törekedni arra, hogy a tanulóknak a jelenségek minél szélesebb körébe legyen betekintésük, eredményes stratégia lehet a természeti jelenségeknek az összes érzékszerv bevonásával való közvetítése.

- a természettudományos ismeretek audio-vizuális formában hozhatók közel a beszéd fogyatékos tanulókhoz.

Digitális kompetencia

- Az informatikai eszközök használatában a beszéd fogyatékoság kevés hátrányt jelent. Feladatunk azoknak a digitális programoknak a megismertetése, melyek megkönnyítik az ismeretszerzést, az interperszonális kapcsolatépítést.
- Főként az írott szöveg megértésére, lényegkiemelés képességére van szükség, mert ezek segítségével alakíthat ki új kommunikációs stratégiákat.
- Az információgyűjtés- és keresés, a multimédiás tartalmak kezelése a beszéd fogyatékosok számára körülhatárolható, jól teljesíthető feladat, ezért építhetünk a tanulók erős motivációjára.
- Egyes ikonok, szóképek felismerésével, speciális alapfogalmak, kifejezések magtanulásával olyan eszközök birtokába jut, amivel önállóan is tud tájékozódni a digitális világban.
- A pedagógus feladata, hogy a tanulók figyelmét a konkrét eszközök és szoftverek használatán, illetve a kommunikáció élményén túl arra irányítsa, miként lehet az információs társadalomban a beszéd fogyatékoságból eredő hátrányokat minimalizálni.
- Súlyos diszgráfia és helyesírászavar esetében felső tagozaton „laptop füzet” használatának bevezetése azt követően, hogy a gyermeket a klaviatúra használatára megtanították.” Ennek bevezetésére az említett esetekben törekedni kell, pl. házi feladatok elkészítése, történhet számítógépen. Ezt a tárgyi feltételek nagy mértékben behatárolják.

Szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

- Cél az adaptív viselkedés kialakítása, fejlesztése, a beszéd fogyatékos tanulók támogatása abban, hogy az őt körülvevő társadalmi és gazdasági környezet eseményeit képes legyen feldolgozni, szükség esetén azok menetébe bekapcsolódjon.
- A pedagógus feladata, hogy felébressze a gyermek motivációját arra, hogy részt vegyen a szociális kommunikációban, képes legyen véleményét vitában, eszmecserében képviselni (ütköztetni, egyeztetni, stb.), illetve az őt körülvevő világban tájékozódni.
- Fokozatosan el kell juttatni a beszéd fogyatékos tanulót, hogy képes legyen egyedi kommunikációs helyzetekhez alkalmazkodni.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

- Kiegészítő kommunikációs eszköz lehet a beszéd fogyatékos tanuló számára.
- A kreativitás, problémafelismerő- és megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás fejlesztésére kiváló lehetőséget biztosít a művészeti nevelés.
- Ezen a kompetenciaterületen az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagítása a kommunikáció minden szintjét fejleszti.
- A művészeti nevelés érték közvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepe a kommunikációjában zavart tanuló társadalmi integrációját segíti elő.
- A megfigyelőképesség, tér- és időérzék fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezés; szín-, forma- és szerkezeti érzék alakítása lehetőséget biztosít a beszéd fogyatékos tanuló speciális képességfejlesztésére.

A hatékony, önálló tanulás

- Az önálló tanulás elengedhetetlen feltétele a könyvtári ismeret, informatikai tudás, az értő olvasás, szövegfeldolgozás.
- Az önálló ismeretszerzést, az információ megfelelő szűrését, feldolgozását, egyénre szabott módszerekkel segíthetjük (pl. gyakorlati cselekvéses helyzetek, vizuális szemléltetés)

- A szövegfeldolgozás, az új információk rendezése során fontos szerephez kell jutnia a gondolkodási képességek fejlesztésének, mind a képzeleti, mind a fogalmi gondolkodás terén.
- A pedagógus feladata az új ismeretek megszerzése iránti interiorizálódott motiváció kialakítása.

A NAT és a kerettantervek alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

- A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásának időtartama) mindenkor a tanuló fejlődésének függvénye.
- A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. Ha a tanulót állapota akadályozza, akkor az Irányelvekben megadott módosítások figyelembevételével javasolt a helyi tanterv elkészítése.

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció

Az egészségügyi rehabilitáció formái

- Audiológiai vizsgálat és ellátás
- Foniátriai vizsgálat és ellátás
- Gyermek-neurológiai vizsgálat és ellátás
- Szemészeti vizsgálat, ellátás
- Szemészeti vizsgálat és ellátás
- Pszichológiai vizsgálat, pszichoterápia
- Gyógyúszás
- Gyógytorna
- Relaxációs tréningek

Pedagógiai rehabilitáció tevékenységformái

- Logopédiai egyéni és csoportos terápia
- Kommunikációs tréningek (beszéddel és kommunikációval kapcsolatos tudatosság kialakítása)

15.2.1 Nyelvi fejlődési zavar

(expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia – maradványtünetként beszédgyengeség)

Az ép értelmű és ép érzékszervű gyermek beszéd illetve nyelvi produkciója jelentős mértékben elmarad a biológiai életkorához képest. Az akadályozott illetve hiányos nyelvi produkció a nyelv többszintű sérülésében a beszédészlelés, beszédmegértés, valamint a nyelvi kifejezés területén jelentkezhet.

A logopédiai terápia célja:

A nyelvi közlés feldolgozás és kifejezőképesség többszintű összetevőjének (beszédészlelés és beszédmegértés, valamint a tiszta, pontos artikuláció, szókincs, nyelvtani rendszer, szóbeli és írásbeli kifejezőképesség) sokoldalú, intenzív differenciált fejlesztése, amely specifikus egyéniesített jellegű.

A logopédiai terápia feladatai:

- beszédmozgások és finommotorika speciális fejlesztése,
- grammatikai rendszer rendezése, fejlesztése, verbális munkamemória fejlesztése,
- beszédre irányuló figyelem és emlékezet fejlesztése,

- az aktív és a passzív szókincs bővítése,
- verbális és nonverbális kifejezőkészség fejlesztése,
- a gondolkodási stratégia fejlesztése,
- beszédészlelés és –megértés fejlesztése,
- az olvasás/írás/helyesírás zavar megelőzése.

15.2.2 Dadogás

A beszéd összerendezettségének zavara, kommunikációs zavar, amely a ritmus és az ütem felbomlásában és a beszéd görcsös szaggatottságában jelentkezik. A dadogás terápiája komplex (logopédiai, orvosi, pszichológiai), egyénre szabott terv alapján zajlik.

A logopédiai terápia célja:

- relaxációs gyakorlatok
- cselekvéshez kötött beszédindítás
- helyes légzéstechnika kialakítása
- mozgás és ritmus- és beszéd koordináció fejlesztése
- a beszéd automatizált elemeinek technikai fejlesztése és javítása
- a beszédhez szükséges motiváció megteremtése, önismeret és önértékelés fejlesztése
- a dadogó és környezete közötti pozitív kapcsolatok kialakításának elősegítése
- a folyamatos verbális kommunikáció és az önmagát elfogadó személyiség kialakítása, a másodlagos tünetek megszüntetése.

Feladatok:

- okok, kórelőzmények feltárása
- team munka (gyermekgyógyász, ideggyógyász, pszichológus, esetenként genetikus)
- egyéniesített logopédiai terápia összeállítása
- a test, elsősorban a beszédszervek izomzatának lazítása
- a beszéd automatizált elemeinek technikai fejlesztése, javítása
- beszédszervi mozgások koordinációja
- mimika és gesztikuláció görcseinek oldása,
- önértékelés fejlesztése,
- a dadogó és környezete közötti pozitív kapcsolatok kialakításának segítése
- a pszichoterápiás hatások érvényesítése.

15.2.3 Hadarás

A beszéd összerendezettségének zavara, melyre a rendkívüli gyorsaság, a hangok, a szótagok kihagyása, összemosása (tapasztása), a pontatlan hangképzés, a monotónia, az egyenetlen beszédritmus és a beszédhangsúly hiánya jellemző. A hadaráshoz gyakran társul, a könnyen elterelhető figyelem és érdeklődés. A hadarás terápiája komplex (logopédiai, pszichológiai) egyénre szabott terv alapján zajlik.

A logopédia terápia célja:

- a beszédfigyelem fejlesztése
- helyes légzéstechnika kialakítása
- beszédhangsúly és beszédritmus fejlesztése
- az artikulációs bázis ügyesítése
- beszédhangsúly gyakorlatok
- a normális tempójú és ritmusú beszéd automatizálása

- a beszéd prozódiai elemeinek tudatosítása
- az állandó önkontroll kiépítése és fejlesztése

Feladatok:

- a beszédhiba tudatosítása,
- a hallási figyelem fejlesztése,
- a figyelem és az összpontosítás képességének és a verbális emlékezetnek a fejlesztése,
- a beszédtempó lassítása,
- a normál tempójú és ritmusú beszéd automatizálása,
- a helyes beszédszünetek kitartására irányuló figyelem kialakítása,
- a beszéd prozódiai elemeinek tudatosítása,
- az állandó önkontroll kiépítése és fejlesztése.

15.2.4 Diszfónia

A hang illetve hangképzés zavara, a beszéd során a hangszín rekedt, a hangképzés kemény, préselt, és a hangteljesítmény lényegesen csökken. A diszfónia terápiája komplex (logopédiai, orvosi, pszichológiai), egyénre szabott terv alapján zajlik.

A logopédiai terápia célja:

- a tiszta egyéni beszédhang kialakítása
- a hangminőség és az anatómiai-élettani viszonyok további romlásának megakadályozása.

15.2.5 Orrhangzós beszéd

Az élettani nazális rezonancia kórosan megváltozik. Az orrhangzós beszéd terápiája komplex (logopédiai, orvosi, esetenként pszichológiai), egyénre szabott terv alapján zajlik.

A logopédiai terápia célja:

- a beszédizomzat fejlesztése
- a légyszájpad izomzat működésének fokozása
- a kóros, nazális rezonancia megszüntetése, illetve csökkentése
- a beszédartikuláció javítása az anatómiai viszonyok figyelembe vételével

A logopédiai terápia feladatai:

- logopédiai és kiegészítő vizsgálatok,
- a hangminőség fejlesztése,
- a beszédhangok fejlesztése, rögzítése, automatizálása,
- hallásnevelés
- team: fül-orr-gége szakorvos, logopédus, pszichológus

15.2.6 Olvasás/írás/helyesírás tanulási zavara (verbális tanulási zavar esetén)

Az intelligencia szinttől független gyenge olvasási és írásteljesítmény.

A logopédia terápia célja:

mozgáskoordináció és ritmusérzék fejlesztése

- iránydifferenciálás, téri észlelés fejlesztése
- beszédészlelés fejlesztése
- fonológiai tudatosság fejlesztése
- a tévesztett betűk differenciálása, a folyamatos olvasás automatizálása

- a beszédemlékezet és figyelem fejlesztése
- szövegértés fejlesztése: beszéd- és nyelvi fejlesztés
- grafomotoros készség fejlesztése, írás- és helyesíráskészség javítása.

15.2.7 Számolás tanulási zavara (verbális tanulási zavar esetén)

Az intelligenciaszinttől független gyenge számolási teljesítmény.

A logopédia terápia célja:

- képességfejlesztés (mozgás, észlelés, kognitív és tanulási funkciók fejlesztése)
- szám- és műveleti fogalmak kiépítése (számosság, számérzék, analóg mennyiség rendszer, alpműveletek)
- alapvető mennyiségi és matematikai ismeretek kialakítása
- matematikai fogalmak megértése és használata
- matematikai szimbólumok tartalmi azonosítása
- matematikai szövegértés fejlesztése
- geometriai alapismeretek
- idői tájékozódás.

15.2.8 A halmozottan sérült beszéd fogyatékos tanuló

A beszéd- és nyelvi teljesítmények súlyos zavarai egy-egy tanulónál halmozottan is előfordulhatnak. Iskolai szakaszban ehhez olvasás-, írás-, helyesírás-, számolási nehézség társulhat. A tünetek megjelenhetnek párhuzamosan, de előfordul a tünetváltás jól ismert jelensége is.

15.3 A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztésének elvei

A pszichés fejlődés zavaraival küzdő tanulók csoportjába azok a tanulók tartoznak, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságai figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Specifikus tanulási zavarok:

- diszlexia
- diszortográfia
- diszkalkúlia
- diszgráfia és diszpraxia, mint a motoros képességek fejlődési zavara, valamint ezek maradványtüneteinek fennállása,
- a fentiek együttjárása miatt a kevert specifikus tanulási zavarok.

A normális övezetébe tartozó értelmi összteljesítményük mellett megjelenő teljesítmény és viselkedészavaraik a pszichikus képességek egyenetlen fejlődésének következtében alakulnak ki, és gyakran mutatnak az idegrendszeri folyamatok diszharmonikus szerveződéséből eredő együttjárást. Minthogy gyakran élnek át kudarchelyzetet, az iskolai teljesítményelvárások iránti közömbösség, elutasítás, illetve önértékelési zavarok, különböző jellegű beilleszkedési problémák alakulhatnak ki.

Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladásával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő.

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei a pszichés terhelhetőségének jelei a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkozik, hogy

- a tanulók általában fáradékonyabbak, a meteorológiai változásokra érzékenyebbek,

- az átlagnál, nehezebben tűnnek zajokat, viselik el a várakozást, kivárási okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak,
- gyakran van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra,
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint
- a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Pszichés fejlődési zavarral- súlyos tanulási- zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

A pszichés fejlődési zavar miatt sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése a szakértői bizottság szakértői véleményére épülő egyéni fejlesztési terv alapján, egyéni sajátosságai, szükségletei figyelembevételével, a szülővel és tanulóval történő megbeszélést követően történik.

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro, ill. makrotervezés) tájékoztatni kell az osztálymunkában résztvevő pedagógusokat, szaktanárokat, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökre.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni szükséges a további célkitűzések megtervezését megelőzően.

Az iskolai oktatásban érvényesíteni kell a tanuló fejlődését, előrehaladását segítő számonkérési, értékelési formákat: indokolt esetben, a szakértői bizottság javaslata alapján- az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből- az értékelés és minősítés alól minősítés adható.

A tanítás-tanulás folyamatában kiemelt figyelmet, a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, amely támogatja a pályaeorientáció folyamatát is.

Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat

- a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása
- a pozitív énkép és önértékelés kialakítása
- a tanulás iránti motiváció és a kudarc-tűrő képesség növelése
- a kortársakra és a felnőtt közösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása
- a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A fejlesztés kiemelt céljai, feladatai specifikus tanulási zavarok esetén

A specifikus tanulási zavarok esetében a tanulók alapproblémája, hogy jó értelmi képességeik ellenére az olvasással (diszlexia), a helyesírással (diszortográfia), az írásmozgással (diszgráfia), és a számolással (diszkalkulia) kapcsolatban az iskolai oktatás során feltűnő nehézségek jelentkeznek, általános értelmi képességeik és tanulási teljesítményük között alulteljesítés formájában lényeges különbség áll fenn.

Diszlexia – az olvasási képesség zavara, a specifikus tanulási zavarok leggyakoribb formája, amely önmagában és más jelenségekkel kombinálódva fordulhat elő.

Jellemzői:

- a hang – betű kapcsolat kialakulásának nehézsége

- hiányos fonológiai tudatosság: nehezített a beszédhangok megkülönböztetése, hangok, szótagok sorrendjének, rímek felismerésének nehézsége,
- értelmes és értelmetlen szavak helyes/hibás olvasásának különbözősége
- gyenge rövid távú emlékezet, a hallott szöveg pontatlan, részleges feldolgozása
- rendhagyó szavak szabályosítása olvasásnál,
- írott szavak felbontása a szavakat alkotó hangelemekre
- vizuális felismerési zavarok, vizuálisan hasonló betűalakok esetén.

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus olvasászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkori osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségét, segítse az olvasás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

- a betűbiztonság és összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság,
- a rövid távú emlékezet ,
- az auditív, vizuális és mozgáskoordináció fejlesztése,
- a testséma biztonságának kialakítása
- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel,
- az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
- a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- az olvasási kedv felébresztése a motiváció erősítése.

15.3.1 Diszortográfia

a helyesírási képesség zavara, nagy gyakorisággal társul diszgráfiával, de az együttjárástól függetlenül egyik önálló megjelenési formája a specifikus tanulási zavaroknak.

Jellemzői:

- a centrális auditív feldolgozás, a fonéma feldolgozás zavara,
- beszédhangok nehezített megkülönböztetése a fonetikai, fonológiai jellemzők pl. (időtartam, zöngéesség mentén),
- helyesírási hibák halmozódása,
- a tollbamondás utáni írás hibái.

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus helyesírászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő helyesírási készségét, segítse elő az anyanyelvi kompetencia kialakulását, az írott nyelv használatának korosztályi szintű alkalmazását.

A fejlesztés feladata:

- a fonológiai tudatosság és beszédészlelési képesség,
- a rövid távú emlékezet fejlesztése,
- a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása,
- a figyelem és az önértékelési képesség fejlesztése.
-

15.3.2 Diszgráfia

az írás grafomotoros jellemzőinek zavara.

Jellemzői:

- csúnya, torz, nehezen olvasható íráskép,
- szaggatott betűalakítás és betűkötések,
- rossz csukló, -kéz, -ujjtartás, az íróeszköz helytelen fogása, görcsösség,
- egyenetlen ritmusú, strukturálatlan íráskép, formai és aránybeli hibák,
- kialakulatlan kézdominancia,
- lassú tempójú írás, központosítás hiánya, nagybetűk használata és betoldása a kisbetűk közé,
- továbbá: fonológiai-nyelvi jellemzők zavara (nyelvtan,mondatszerkezet, helyesírás).

A fejlesztés célja:

A specifikus írászavar javításának feladata az iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő írás készséggel rendelkezzen, képes legyen azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

A fejlesztés feladatai:

- a mozgáskoordináció fejlesztése külön tekintettel a manipulációs mozgásokra,
- testséma biztonságának kialakítása,
- a vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezés),
- a ritmus, a nyomás,, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése,
- sikertudat kialakítása.

15.3.3 Diszkalkulia

a számolási képesség specifikus zavara.

A specifikus számolási zavar a különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége.

Jellemzői:

- a szimbólumok felismerésének és tartalmi azonosításának nehézségei,
- a mennyiségfogalmak kialakulásának hiányosságai,
- a mennyiségfogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a számsor- és szabályalkotás zavara,
- a téri és síkbeli viszonyok érzékelésének hiányosságai,
- helyiérték megértésének, műveleti jelek értelmezésének, halmazok, mennyiségek összehasonlításának nehézségei,
- szerialitási zavar, számlálási és becslési képesség hiánya,
- számértékek szimbolikus funkciójának értelmezési nehézségei,
- mennyiség és arab szám megfeleltetés és a számértékek összehasonlításának nehézsége,
- számjegyekre vonatkozó lexikai hibák,
- komplex aritmetikai műveletek értelmezésének problémái,
- gyenge verbális emlékezet, a számmemória és az általános memóriateljesítmény különbsége,

- figyelemzavar.

A fejlesztés célja:

A specifikus számolási zavar esetén a fejlesztő munka feladata iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és hétköznapi gyakorlat színterein. A számolás elkülönülten szerveződő képességrendszer, amelynek számos kapcsolata van a beszéd, az olvasás és írás rendszereivel, ezért a számolási zavarok a specifikus tanulási zavarok és nyelvi zavarok különböző megjelenési formáival együtt járhatnak.

A diszkalkuliás tanulónál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés feladatai:

- a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése,
- matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása,
- a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése,
- a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése,
- matematikai relációk nyelvi megalapozása,
- a soralkotási képesség, szeriális észlelés fejlesztése,
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése
- a fogalmak, így í szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása,
- a diszkalkulia redukáció speciális terápiás programjainak felhasználása,
- az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

15.4 A tanulási, beilleszkedési és magatartási nehézséggel összefüggő pedagógiai tevékenység

A tanulási nehézséget a különböző részképességek fejlődési késései és/vagy hiányosságai, fejletlensége okozzák. A problémák tanulási, kommunikációs és szociális helyzetekben mutatkoznak meg.

.A tanulási képességeket vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok (továbbiakban: szakértői bizottságok) tanulási képességvizsgálata alapján tanulási nehézséggel, illetve másodlagosan kialakuló magatartási problémákkal küzdenek. A tanuló fejlesztése a szakvéleményben megfogalmazott javaslatok figyelembe vételével történik.

A fejlesztő munka eltér a „hagyományos” pedagógiai tevékenységtől. A fejlesztés nem felzárkóztat, hanem olyan képességeket fejleszt, melyek a gyerekek iskolai teljesítményét javítják. A fejlesztés tartalmilag kiterjed mindazon részterületekre, amelyeket a szakértői bizottság megjelöl.

A komplexitás elvének érvényesítése szellemében a fejlesztés az alábbi területeket öleli fel:

- mozgás (nagy- és finommozgás),
- testséma,
- téri orientáció,
- percepció (vizuális, auditív, taktilis), melyekhez mindig kapcsolódik a verbális tudatosítás.

A képességfejlesztés a szülő aktív támogatásával végezhető eredményesen.

A tanulási nehézséggel küzdő tanuló fejlesztésének alapelvei, célja, feladata, módszere

A fejlesztés alapelvei

- a tanulási zavart kiváltó okok felderítése és kiküszöbölése,
- képesség és készségszint felmérés,
- fejlesztő, felzárkóztató programok kidolgozása személyre szabottan, részleges kiemeléssel, arány és hangsúlyeltolódással,
- a támasztott követelmények pontos, objektív meghatározása az egyén lehetőségeihez mérten,
- a teljesítményorientáltság csökkentése,
- oldott, bensőséges, szeretetteljes légkör megteremtése,
- valamennyi apró, pozitív irányba történő változás megerősítése,
- a negatív kompenzáló magatartás ignorálása, más kompenzálási lehetőségek feltárása, az okok megszüntetése,
- a fejlesztő és fejlesztett összmunkája eredményeként fejlődés, változás mutatkozzék,
- a fejlődés mértéke és ritmusa problémánként és tanulóként változó.
- legyen látható eredménye a fejlesztésnek az adott tanuló korábbi szintjéhez képest.
- törekvés a szülővel való együttműködésre

A fejlesztés szervezeti formái:

- Egyéni fejlesztés (1-3 fő),
- kiscsoportos fejlesztés (4- 6 fő),
- a szakvéleményben illetve a szakértői véleményben rögzített óraszámok szerint.

A fejlesztés célja

- Pozitív énkép, jó kommunikációs képesség
- Mozgásfejlődés
- Érzelmi élet fejlődése
- Beszéd fejlődése
- Érzékszervek fejlődése
- Prevenció, reedukáció
- Figyelem-, viselkedési-, tanulási nehézségek csökkentése
- Egészséges működéssel való ellensúlyozás (korrekció, kompenzálás)
- Iskolai szerepeknek, elvárásoknak való megfelelés.
- A tanulási nehézség csökkentése vagy megszüntetése (ez feltételezi az ezt kiváltó ok megszüntetését).

A fejlesztés elmélete és módszertana

A tanulási alkalmasság megítéléséhez szükséges pszichikus funkciók:

- pontos és differenciált vizuális észlelés,
- forma, méret, szín pontos felfogása,
- összetartozó részek értelmes egészként való észlelése (Gestalt-látás),
- megadott formák–színek megtalálása, kiemelése egy képi környezetből (figura, háttér észlelése),
- adott tárgyak térbeli helyzetének helyes felismerése, megítélése,
- vizuális információk téri elrendezése,

- vizuális információk sorba rendezése, szekventálása,
- a hallott (auditív) információk pontos észlelése, megkülönböztetése – adott hangok kiemelése, alak-háttér tagolás,
- adott hangok helyes egymásutánosságának felismerése, hangcsoportok egységbe foglalása,
- összerendezett, koordinált mozgás, szem-kéz összerendezett, célszerű együttes mozgása,
- a látott-hallott információk összekapcsolásának képessége, motoros visszaadása (a keresztcsatornák együttműködése),
- rövid idejű vizuális-verbális memória,
- szándékos figyelem - kb. 10 perces figyelemkoncentráció.

Módszerek

- Életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó, lehetőség szerint játékos, az érzelmi motivációra építve kerülnek kialakításra,
- egyéb fejlesztő terápiák,
- érzékszervek működésének fejlesztése,
- beszédfejlesztés,
- mozgást, illetve idegrendszert fejlesztő tornák,
- számolás, írás, olvasás terén mutatkozó nehézségek kezelése,
- viselkedés korrekciós módszerek,
- figyelem fejlesztő gyakorlatok,
- kommunikációs készség fejlesztése,
- tanulásmódszertan,
- informatika és audiovizuális technika alkalmazása.

A fejlesztés fő területei

Nagymozgások

- kúszás, mászás, járás, futás, ugrások, dobás, szökellések, önazonosság, testfogalom, testséma, testi egészség.
- egyensúly, ritmus, téri- és idői tájékozódás, reakcióidő növelése, taktilis érzékelés, téri orientáció, oldaliság

Perceptuomotoros készség (érezkelő-észlelő mozgások)

- a halláshoz és a látáshoz kapcsolódó érzékelő-észlelő mozgásfejlesztések, hallási
- diszkrimináció, hang-szó-szöveg összefüggése, szerialitás, vizuális diszkrimináció,
- szemmozgás koordináció, alak-háttér megkülönböztetése, vizuális emlékezet,
- finommozgások vizuomotoros koordinációja, térbeli formaészlelés, azonosságok
- különbözőségek meglátása, vizuomotoros integráció.

15.4.1 Pszichomotoros fejlesztés részterületei

Téri-idői tájékozódás

A testséma és a téri tájékozódás két olyan terület, amelyek a fejlesztés folyamán szétválaszthatatlanok egymástól. Elméletben a pontos meghatározás és megértés érdekében szétbonthatók, de a gyakorlatban már csak a térben való elmozdulás, hely-helyzetváltoztatás miatt is összekapcsolódnak. Inkább hangsúlyeltolódásról beszélhetünk az egyik vagy másik terület javára. Ha rangsorolni szeretnénk, akkor azt mondhatjuk, hogy a testséma rész-képességeink egyik alappillére, amelyre a téri tájékozódás épül. Rész-képességeink mereven nem választhatók el egymástól, az egyik megléte szükséges a másik fejlődéséhez. Egy hierarchikus rendszerben

épülnek egymásra, és egyénekre jellemző sajátos mintázatot alkotnak.

Testséma

Ezen terület alapja a testkép kialakulása, a test testrészeinek megismerése. A gyermekeknek meg kell ismerniük saját testük felépítését, meg kell tapasztalniuk testrészeik létét, kiterjedését, és természetesen meg is kell tudniuk nevezni azokat. Fel kell velük fedeztetni testüket, annak azonosságait és különbözőségeit, és mindezekkel együtt elfogadtatni velük. A testről alkotott kép kialakítása a mozgásban fejeződik ki, csakis mozgással együtt tapasztalható meg. Először a főbb testrészeket kell megismerni, megnevezni, majd ezt követik a testrészek részei. A folyamat része a szimmetria fokozatos tudatosítása is. A fejlesztés legfontosabb eszköze a tükör, melyben a gyermekek látják magukat, másokat, ténylegesen szembesülnek saját – és mások – testének tulajdonságaival. (méret, alkat, színek). A gyakorlati munka során nem csak a testrészek helyét, nevét, kiterjedését tanulják meg, hanem azok funkcióját, mozgathatóságát is. Ez már a testfogalom tudatosítását segíti elő. Fontos a testrészek többféle módon történő érzékeltetése, ennek megfelelően a jobb-bal színnel, szalaggal történő jelölése, jobb-bal fogalmának fokozatos kialakítása. Kezdetben elég csak érzékeltetni a két oldal létét (jobb=bemutatkozó kezünk, bal=dobogó szívünk), a megnevezés később is ráér.

Téri tájékozódás

A saját test pontos ismerete, viszonyítása ad segítséget a térben való eligazodáshoz. A gyermekek önmagukhoz viszonyítva lesznek képesek meghatározni a környezetükben lévő tárgyak elhelyezkedését, később pedig a dolgok helyét egymáshoz viszonyítva is meg kell tudniuk határozni. A testsémához tartozó ismereteket a mozgás rendszerén belül sajátítják el, hiszen e tevékenységi forma áll legközelebb fejlettségi szintjükhez. Mozgás közben van lehetőségük arra, hogy megtapasztalják a térirányok elhelyezkedését, majd később a térben való elmozdulások neveit (előre, hátra, oldalra, mellette, mögötte, alatta, fölötte). Ezeket a tapasztalatokat nehéz megfogalmazni, nem mindig tudjuk számukra megfelelően szavakba önteni. Kezdetben el kell fogadnunk azt, hogy a térben el tudnak igazodni, értik a térirányokat jelölő szavak jelentését. Az önálló meghatározás, megnevezés elég lesz később is. Minden, ami állandóan változik nehezebben felfogható, de ha nap mint nap tapasztalják a folyamatos változásban rejlő állandóságokat, akkor hamarabb bevésődik. A mozgás az, melynek elemei megismételhetők, követhetők, és térben nemcsak láthatók, hanem tapasztalhatók, kivitelezhetők is. Ugyanakkor a mozgás már önmagában véve is egy örömforrás a gyermekek számára.

Idői tájékozódás

Az idői relációk, összefüggések megértése talán a legnehezebb a gyermekek számára. Míg a mozgás kivitelezhető, érezhető, látható, addig az időben való tájékozódás megfoghatatlan számukra. Segítő tényező, ha mindent valamilyen eseményhez, cselekvéshez, tevékenységhez kötünk.

Lateralitás (oldalosság)

Szem-kéz-láb dominancia (egyik vagy másik oldal hangsúlyozottsága)

A gyermekek születésüket követően már elkezdnek mozogni, és ehhez kapcsolódva kezd kirajzolódni a mozgásközpont helye az agyban. Az emberiség nagyobb százalékára az agy baloldali féltekéjének domináns szerepe a jellemző, ami eredményezi – ha semmilyen zavaró tényező nem befolyásolja – a jobb oldali szem-kéz-láb dominanciát. A lateralitás kialakulása egy igen hosszú folyamat, mely a kisgyermekkor, óvodáskor egészét felöleli. Fejlődésének alapja egy megfelelő mozgás- és érzékszervi fejlődés, mely folyamat végkifejletének tekinthető a dominancia kialakulása.

A testséma fejlesztésének nagy szerepe van az oldalosság alakulásában. A páros testrészek felfedeztetésével, érzékeltetésével, megérintésével alakul ki tudatukban a két oldal léte. A gyakorlati munka során fontos az állandó szóbeli megerősítés arra vonatkozólag, hogy ezekből kettő van. (Pl.:

Érintsd meg az egyik térded! Most érintsd meg a másik térded is!) Az ilyen típusú gyakorlatok során szerzett tapasztalatok sokaságából alakul ki az oldalak elkülönülése, azok megnevezése, megkülönböztetése; a tér irányokra történő felosztása, ennek eredményeként pedig a lateralitás.

A kezesség megállapítása nem minden esetben egyszerű. Pontos megfigyeléseket kell végezni a gyermekek tevékenységeit vizsgálva. Azoknál a feladatoknál, ahol a két kéz közös munkájára van szükség (pl.: gyümölcsszeletelés), egyértelműen nem dönthető el. A nehezebb feladatok kivitelezését általában a domináns kéz végzi (pl.: tárgyak egyensúlyozása, guruló tárgyak megfogása). Tapasztalható a vegyes kezűség problémája is, amikor a gyermek egyik keze sem domináns, hol az egyiket, hol a másikat használja. Találkozhatunk, olyan esetekkel is, amikor a kezességhez nem azonos szem-láb dominancia párosul (pl.: jobb kezességhez bal láb használat társul).

A fejlesztő munkát a nagymozgások területénél érdemes kezdeni, összekapcsolva a testséma- és téri tájékozódás alakításával. Hiszen, ahogyan az előzőekben említésre került, az oldaliság kialakulásának talaja a testséma (páros testrészek), ami szorosan összekapcsolódik a téri tájékozódás fejlődésével a mozgás keretén belül.

Mozgásfejlesztés

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája, mondhatnánk lételeme. A mozgásos tevékenység az alapja egészséges fejlődésüknek. Fejlesztő hatással bír egész énjükre, szellemi és fizikai állapotukra egyaránt. Kedvezően befolyásolja személyiségfejlődésüket, ugyanakkor a környezet által közvetített információk nagy részét mozgásos tevékenységek által szerzik meg. A mozgás fejleszti a gyermekek testsémáját, téri tájékozódását, egyensúlyérzékét, a test összerendezett (koordinált) mozgását, állóképességét, izomrendszerét, testi erejét.

Sok más fejlesztési területtel összekapcsolódik, jelen esetben mondhatjuk, hogy a fejlesztő munka alapja. A mozgásfejlesztés egyik fontos szabálya a fokozatosság elvének érvényesítése, a nagymozgásoktól haladva a finommozgások felé. Csak akkor szabad a következő, nehezebb gyakorlatot végeztetni, ha az előzőt teljes biztonsággal kivitelezni tudja a gyermek. A másik fontos követelmény a többszöri helyes bemutatás a fejlesztő személy részéről, ugyanakkor a pontos megfigyelés és lemásolás a gyermekek részéről.

Nagymozgások

Ide tartoznak az alapmozgások (járás, futás, ugrás, csúszás, kúszás, mászás, dobás). A mozgásformák nem veszíthetnek fontosságukból, hiszen az adott mozgássor egyszerre több funkciót is fejleszt. A fokozatosság elvét betartva, és a folyamatos ismétlések eredményeként a mozdulatok vagy mozgássorok egyre pontosabbá válnak, tovább finomodnak, részleteiben pedig specializálódnak (pl.: a szökdelésből ugrás lesz).

A gyakorlati munka során fejlesztési sorrend csak abból a nézőpontból alakítható ki, hogy mely terület, funkció fejlesztésével kapcsoljuk össze a tevékenységet, hiszen valamennyi mozgásforma nehézségi foka változtatható, még a legegyszerűbb is bonyolítható. A mozgásos gyakorlatokat mondókákkal, rövid versekkel érdekesebbé lehet tenni, ami jó hatással van a ritmusérzék fejlődésére.

A mászás-terület nehézségi sorrendben megtervezett fejlesztési terve:

- talajon történő mászások térden és kézen támaszkodva
- talajon történő mászások talpon és kézen támaszkodva
- talajon megjelölt sávokban történő mozgássorok
- a megjelölt sávok szűkítése
- talajon történő mászások hátrafelé térden és kézen támaszkodva
- talajon történő mászások hátrafelé talpon és kézen támaszkodva

- talajon megjelölt sávokban történő mozgássorok hátrafelé
- a megjelölt sávok szűkítése
- az előző analógiát követve padon végeztetve a mozgássorozatot
- az előző analógiát követve pad páron végeztetve a mozgássorozatot oda–vissza irányba

Finommozgások

A mozgások e csoportjába azon mozdulatok, tevékenységek tartoznak, melyek kivitelezéséhez a kézre van szükség. Úgy is szoktuk említeni, hogy „kézügyesség”. A gyermekek iskolába kerülése előtti időszakban szintén nagyfokú figyelmet kell fordítani a finommotorika fejlesztésére. Fontos, hogy az írástanulás folyamata minél kevesebb nehézségekbe ütközzön, ugyanakkor a kézügyességre a többi tantárgy ismereteinek elsajátításánál is igen nagy szükség van.

Az aprólékos mozgások kivitelezése kisebb izomcsoportok, izomrészek elkülönített szabályozását, rugalmas izomműködését igényli. Minél jobban képesek erre az irányításra a gyermekek, annál inkább összerendezettebbek, koordináltabbak lesznek mozdulataik, egyre nehezebb és bonyolultabb tevékenységek elvégzését teszi lehetővé számukra.

A finommozgások fejlesztésének alapja a kéz és az ujjak izomzatának erősítése és lazítása, az ujjmozgások tökéletesítése, a kéz mozgékonyságának fejlesztése. A gyakorlati munkához számos tevékenység tartozik.

Ezek a következők: ujjgyakorlatok játékos mozdulatokkal, rövid ritmusos mondókákkal, versekkel kísérve. Színezés, rajzolás, vonalvezetési gyakorlatok, ragasztás, nyírás, gyurmázás, festés, varrás, ujjbáb készítés. A kéz ügyességének fejlesztése során is ügyelni kell a fokozatosságra. Soha nem szabad a munkát a feltárt hiányosság gyakoroltatásával kezdeni. Mindig egy alacsonyabb szintű tevékenység begyakoroltatása alapozza meg a következő nehezebb funkció fejleszhetőségét, fejlődését. Fontos, hogy megtaláljuk azt a területet, ahol a feladatvégzés szinte tökéletes, ezáltal biztos alap a kiinduláshoz, ugyanakkor már a tréning kezdetén sikerélményhez jut a gyermek. Például: nagyméretű golyók fűzése merev pálcára, majd fonálra – fokozatosan csökkenő nagyságú lyukakkal fűzés vékony fonálra, zsinórra – apró gyöngyök fűzése damilra, cérnára.

Egyensúlyérzék

A helyzet-helyváltoztatás, mozdulat, mozdulatsor, egyszóval mindenféle mozgás esetében jelen van az egyensúlyozás. Ahhoz, hogy a motoros tevékenységeket kivitelezni tudjuk, nélkülözhetetlen az egyensúlyérzék bizonyos fejlettségi foka. Ezt a területet éppen olyan fontos fejleszteni, mint a többi. A szakirodalmak az egyensúlyozó képesség fejlődésének első jelentős kezdeti szakaszának a 4-8 éves kort jelölik meg. Ez nem azt jelenti, hogy korábban nincs jelen. Ez a képesség segít például abban, hogy a csecsemőkorú gyermek át tudjon fordulni egyik oldaláról a másikra, az egyéves korú gyermek meg tanuljon járni. Az egyensúlyozás lényege, hogy a gyermekek a test kibillent egyensúlyából minél hamarabb vissza tudjanak térni.

Természetesen minél rövidebb ez a visszatérési idő, annál fejlettebb az egyensúlyérzék képességük. Ehhez azonban sok gyakorlásra van szükség. Az egyensúlyérzékelésért felelős szervünk a fül, az érzékelő központ a belső fülben található. Ahhoz, hogy az ember egyensúlyozni tudjon, alátámasztási felületre van szüksége, így jelen esetben a talp fontos szerepet tölt be. A fejlesztő tréning folyamán – mint valamennyi képesség esetében – szintén figyelni kell a fokozatosság elvének betartására. Ennek megfelelően a nagyobb alátámasztási felületen végzendő feladatoktól kell haladni a kisebb felületeken végzendő gyakorlatok felé. Természetesen a nehézségi fokozatokat is figyelembe kell venni, például csúszások lejtőn (padon): egész testfelületen (hason, hátton) – a test oldalán sarokülésben (előre, háttal) – térdelőtámaszban (előre, háttal); nehezíthető a feladat, ha párosan végzik a gyermekek a gyakorlatokat.

15.5 A tanulási gyengeséggel küzdő tanulók

Az iskolába járó gyermekek jelentős része szociális, műveltségi hátránnyal küzd. Felzárkóztatásukhoz a tanórai differenciált foglalkoztatás, a tanórán kívüli foglalkozások nyújtanak segítséget, és lehetővé teszik a hátrány minimalizálását vagy lehetőség szerinti megszüntetését. .

A tanulási gyengeség megmutatkozik a következőkben:

- az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjén (hibás ejtés, szegényes szókincs, a szövegmélekezet fejletlensége).
- olvasás-írás és a számolás elsajátításának nehézsége
- mozgáskoordináció gyenge,
- kialakulatlan testséma, tér- és irányérzékelési bizonytalanság,
- ritmusérzék fejletlensége,
- a vizuális elemző- és megfigyelőképesség gyengesége,
- a tartós figyelem hiánya.

A tanulási gyengeséggel küzdő tanuló fejlesztésének alapelvei, célja, feladata, módszere

Az egyes képességek terén jelentkező elmaradás, lassúbb fejlődés rendszerint más pszichikus folyamatokkal is kapcsolatos. Például a felidézés nehézségei többnyire az észlelés és a megfigyelés folyamatainak elégtelenségeivel is összefüggenek, ezért elképzelhetetlen egy-egy képesség elszigetelt fejlesztése. Mindig a különböző intellektuális és érzelmi tényező együttes feltárására és fejlesztésére törekszünk.

A gyerekek legyenek tisztában problémáikkal, fogadják el az erre irányuló javítást, segítséget, működjenek együtt mindenkorai segítőjükkal, tanáraikkal, szakemberrel.

A képesség fejlődésének a belső aktivitás a legfontosabb indítéka, amely a tanulást, a valóság megismerését örömteli, szívesen vállalt tevékenységgé teszi. Lényeges, hogy a gyermeknek sikerélményt nyújtson a feladatok megoldása, hiszen ez növeli az érdeklődését, fokozza az erőfeszítést.

Az egyéni fejlődés szempontjából döntő fontosságú a szocializációs képességek, a társas kapcsolatok kialakítása.

Legyen az osztályközösség és a család megértő, elfogadó, segítő.

A tünetek megváltoztatására, illetve kiküszöbölésére irányuló alkalmi, gyors beavatkozások nem oldják meg a tanulás terén mutatkozó problémákat, nem eredményeznek hosszabb távon is ható belső pszichikus változást a gyermeknél. A tanulási nehézség igazi korrekciójáról csak akkor beszélhetünk, ha az okok ismeretében a tanuló mindennapi életfeltételei, tevékenysége folyamatában törekszünk a pszichikus folyamatok befolyásolására. Fontos tényező tehát a tevékenységek feltérképezése, megfelelő környezet biztosítása, a megfelelő eszközök használata.

A gyerekek túlnyomó többségének továbbtanulási esélye, műveltségük várható szintje az általános iskolából kilépve attól függ, hogy a gyermek milyen fejlettségi szinten kezdi meg tanulmányait az első évfolyamon, és a továbbiakban milyen képességekkel, készségekkel, jártasságokkal rendelkezik a tanuláshoz és egyéb ismeretszerzéshez. Ezt legoptimálisabban a kisiskolás korban lehet kialakítani.

Felzárkóztatásra szorul a gyermek, ha

- szórt figyelmű,
- nehezen tud koncentrálni,
- gyorsan felejt, és nehezen idézi fel a tanultakat, látottakat,
- túlmozgásos vagy túlzottan lassú,

- kezűgyessége fejletlen,
- lassan vált át egyik feladatról a másikra,
- olvasási, helyesírási, matematikai problémái vannak
- valamely részképeség területén adódó lemaradás miatt,
- az 1. osztályos szűrés során tanulási nehézség veszélyeztetett,
- a tanító jelzése alapján,
- a szakértői bizottság javaslata alapján egyéni fejlesztést igényel,

A felzárkóztatás célja

- A környezeti hátrányok kompenzálása, az osztály illetve az iskolai közösségbe való bekapcsolódás és továbbhaladás lehetőségének biztosítása, az esélyegyenlőség megteremtése.
- Készségek, képességek fejlesztése.
- Valamely részképeség területén megnyilvánuló hátrány kompenzálása.
- Viselkedési szokások kialakítása, változtatása, gyakorlati alkalmazása, az általános emberi normák, valamint az iskolai házirend szellemében.
- Pályára irányítás, pályaválasztás, a beiskolázás segítése.

Kiemelt területek:

- olvasás írás, helyesírás, anyanyelv (nyelvi-grammatikai készségek)

matematika

- tanulási gyengeség, az elmaradások mielőbbi felismerése, korrigálása, a tanulás terén mutatkozó nehézségek csökkentése, ha lehet megszüntetése,
- súlyosabb esetekben speciális szakemberhez kell juttatni a gyerekeket (pszichológus, logopédus, szakorvos, a szakértői bizottság szakemberei stb.),
- a nehézségeket előidéző okok enyhítése, megszüntetése,
- a tünet intenzitásának csökkentése,
- a lemaradás korrigálása,

Feladatok olvasás, írás gyengeség esetén

- Diagnosztizálás, okok feltárása (logopédus, pszichológus),
- a tanulási gyengeség, olvasás. írás gyengeség korrekciója,
- a fejlesztő, terápiás foglalkozások megszervezése
- mozgásfejlesztés – finommotoros, nagymozgások erősítése,
- írástechnikai gyakorlatok (betűelemek, rajzok stb.), betűkapcsolási gyakorlatok, térbeli tájékozódás,
- kommunikációs képesség fejlesztése, korrekciója,
- logopédiai foglalkozások: artikulációs gyakorlatok,
- összeolvasás, olvasástechnika fejlesztése,
- képzeletfejlesztés,
- szövegértés fejlesztése,
- tanulásmódszertan,

Feladatok, számolás gyengeség esetén

- diagnosztizálás, a legrövidebb időn belül a korrekció megkezdése.,
- korrigáló egyéni foglalkoztatás (méret, mennyiség, számfogalom kialakítása),

- logikus gondolkodás fejlesztése (következtetések, ok–okozat stb.),
- a sikertelenség, a kudarcélmény minimálisra csökkentése,
- az értéshez szükséges szókinccs biztosítása,
- megértés gyakoroltatása (elemzés, összehasonlítás),
- figyelem korrekciója (memóriafejlesztés),
- önkontroll fejlesztése, kialakítása (önértékelés).

Az alkalmazott pedagógiai módszerek

- a tananyag a minimum szintre csökkentése,
- az elsajátítás módjában, tempójában, lehetőség szerint, a tanulók egyéni szükségleteihez alkalmazkodni,
- a fejlesztéssel foglalkozó pedagógusok, meghatározott órarend szerint, fejlesztő foglalkozások keretében változatos módszerekkel fejlesztik a tanulók személyiségét és tárgyi tudását,
- a nyelvi-kommunikációs készségek fejlesztését minden tanítási óra fontos feladata,
- új tantárgy belépésekor megismertetjük tanulóinkkal a munkaeszközöket, szakkifejezéseket,
- a szaknyelv gyakorlása, tanulása beépül a mindennapi munkába,
- az elméleti anyag súlypontosásával, gyakorlásával juttatjuk el a tanulókat az ismeretek alkalmazásszintű elsajátítására, ehhez nélkülözhetetlen a vázlatkészítés, és annak megtanulása,
- az átlagosnál több időt kell fordítani a gyakorlásra, ismétlésre.
- az olvasási nehézségek miatt a gyerekek nagy része auditív módon képes az ismeretek befogadására, a megértést segítik a szemléltető eszközök, a vizuális megerősítés,

16 Az iskolai írásbeli, szóbeli és gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

16.1 Az írásbeli és szóbeli beszámoltatás célja

- Folyamatos munkára készíti a tanulókat
- Folyamatos visszajelzést ad a tanárnak az egyes tanulók, illetve az egész osztály adott anyagrészből elért tudásszintjéről
- A tanulók reális önértékelésének, következőképpen a reális pályaválasztáshoz vezető út megtalálásának eszköze.

Az írásbeli és szóbeli beszámoltatás alapelvei

- Folyamatosság, rendszeresség
- Korrektség
- Igényesség

Az írásbeli beszámoltatások formái

- év eleji felmérő,
- témazáró dolgozat: egy-egy témakör lezárása után írott dolgozat, a tanulókat felkészítjük rá.
- részdolgozat: a témakör egy részéből íratott számonkérés. A tanulót az előző órán tájékoztatjuk róla
- röpdolgozat: az előző órai anyag írásbeli számonkérése
- házi dolgozat: felső tagozatban egy téma önálló feldolgozása, könyvtári kutatómunkával, ill. bármilyen segítség igénybevételével
- tanulói produktum (pl. rajz, technika órán előállított tárgy)

Az írásbeli házi feladat ellenőrzése

- közvetett módon: a gyermek önellenőrzésével, tanulópárokkal, felelőssel
- közvetlenül: a tanár ellenőrzésével

A füzetek, jegyzetek ellenőrzése: a szaktanár felső tagozaton minimum félévente egyszer ellenőrzi a tanulók füzeit. Alsóban az osztálytanító havonta egy alkalommal valamely tantárgyát.

Az írásbeli és szóbeli beszámoltatások rendje

- Az előző óra anyaga bármilyen formában, bejelentés nélkül számon kérhető.
- Minden egyéb számonkérés módjáról, idejéről és témájáról a tanulót előre tájékoztatjuk.
- Az írásbeli dolgozatokat a tanár kézjegyével látja el.
- A házi feladatok, füzetek, jegyzetek minőségi ellenőrzését is a tanár aláírása jelzi.
- A házi feladatokat javítani kell. A házi feladat az órán feladott anyag gyakorlása, ezért nem osztályozható. A hiányzó házi feladatok a tanulók szorgalmi jegyében tükröződjenek, ne a tantárgyi értékelésben.
- Az ellenőrzőket az osztályfőnökök havonta összevetik a naplók bejegyzésével.
- Az írásbeli munkák kiosztási határideje nem lehet több két hétnél. Az értékelt, javított írásbeli munkák kiosztása után a tanulók szembesüljenek teljesítményükkel.
- Az iskolában írt dolgozatokat, témazáró feladatlapokat a szülők megtekinthetik az iskolában. A témazáró feladatlapokat a tanítók, szaktanárok a tanév végéig megőrzik.
- Magántanuló esetén az ellenőrzés módszerei a konzultáció és a vizsgáztatás.

Az írásbeli munkák értékelése

A témazáró, félévi és év végi dolgozatok esetén az alábbi százalékos értékelést alkalmazzuk:

Alsó tagozat

100 % - 91 %	5 (jeles)
90 % - 78 %	4 (jó)
77 % - 56 %	3 (közepes)
55 % - 33 %	2 (elégéses)
33 % alatt	1 (elégtelen)

Felső tagozat

100 % - 91 %	5 (jeles)
90 % - 75 %	4 (jó)
74 % - 51 %	3 (közepes)
50 % - 30 %	2 (elégéses)
30 % alatt	1 (elégtelen)

Tantárgyanként és a számonkérés fajtájától függően a tartományok változhatnak, de ebben az esetben a pedagógus kötelezettsége, hogy az értékelési szempontokat a tanulókkal ismertesse.

A „központi felméréseket” az ajánlott értékeléssel végezzük. Az egyéni értékelési, pontozási rendszerét a pedagógusok minden év első szülői értekezletén közlik a szülőkkel, az első tanítási napon a tanulókkal.

Az írásbeli beszámoltatás korlátai

- Egy héttel a témazáró dolgozatok megírása előtt a pedagógus a naplóban ceruzával jelzi a dolgozat megírásának időpontját.
- Napi két dolgozat megíratásánál többel a tanulók nem terhelhetők

Az írásbeli beszámoltatásnak a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya

- Témazárók, félévi, év végi, évfolyamszintű felmérések egy jegynek számítanak.
- Gyűjtőmunkák, házi dolgozatok, szorgalmi feladatok szintén osztályzattal értékelhetők és ugyancsak egy jegynek számítanak.
- A vizsga jegy súlya: ha a vizsga jegy a tanulónak az adott tantárgyi átlagától kettővel eltér, akkor a tanuló adott félévi jegyét eggyel megváltoztathatja.

16.2 Iskolai mérés

A tanuló teljesítményének mérésekor a bemeneti ponton mért állapothoz viszonyítjuk a fejlődést, vizsgáljuk, hogy a képzési folyamatban hogyan fejlődik a tanuló, és vizsgáljuk, hogy a kimeneti ponton (évfolyamonként) milyen teljesítményt ér el.

Diagnosztikus méréseknél egyrészt a megyei mérésekhez igazodik az iskola, másrészt csatlakozik a **Képességfejlesztési Kutatóközpont** országos méréseihez.

Amennyiben külső mérésre nem kerül sor, akkor az iskola a következő helyi tantárgyi méréseket szervezi meg:

- 1-4. évfolyam:** magyar, matematika
- 5. évfolyam:** magyar, matematika, nemzetiségi nyelv és idegen nyelv
- 7. évfolyam:** magyar, matematika, nemzetiségi és idegen nyelv, történelem

17 Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Az otthoni felkészülés a tanulási folyamat elengedhetetlen része. Legfontosabb jellemzője a rendszeresség, az alaposág, a céltudatosság kell, hogy legyen. Az ezzel kapcsolatos nevelési feladat annak elérése, hogy diákjaink belássák ennek igazságát, és törekedjenek minél teljesebb elérésére.

Célja a tanulók leterheltségének csökkentése, az iskolán kívüli felkészülési kötelezettség szabályozása.

Az otthoni felkészülés szerepe:

- A tanóránkon tanult ismeretek újra feldolgozása, rögzítése, elmélyítése, azok gyakorlatban való alkalmazása.
- A következő tananyag egység vagy tanóra előkészítése.
- Az összefüggések felismerésének gyakorlása.
- A problémamegoldó készség fejlesztése, az ellenőrzés, valamint a saját teljesítmény- és tudásszint reális mérési igényének kialakítása.
- Felkészülés a tanórai számonkérés, a tudásszint mérés különböző formáira.

- Az önálló ismeretszerzés és alkalmazás készségének kialakítása tanulóinknál.

A feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni:

- a tanulók életkori sajátosságait, értelmi képességeit, adottságait, optimális terhelhetőségét
- napi órarendjét, napi és heti terhelését
- hogy a tanuló önállóan tudja megoldani a feladatot, a feladat se túl könnyű, se túl nehéz ne legyen

Az otthoni felkészülés elvei:

- Írásbeli és szóbeli házi feladat csak a tanórán megtanított anyagból adható, ill. adható a következő óra előkészítésére.
- Érdemjegyre történő számonkérés csak abból a tananyagból történhet, amelyet az előző órán a szaktanár megtanított.
- A házi feladat mennyiségének és minőségének figyelembe kell vennie a tanulók életkori sajátosságait.
- A házi feladat legyen a differenciálás eszköze mind mennyiségi mind nehézségi szempontból. A házi feladat legyen érdekes, motiváló és gyakoroltató.
- Minden óra elején történjen meg a házi feladat ellenőrzése. Szorgalmi feladat bármely tantárgyból adható. Értékelése csak pozitív jellegű lehet.
- A házi feladatok segítsék elő a szülők tájékoztatását gyermekük iskolában végzett munkájáról, az iskolában folyó munkáról.

Az otthoni felkészülés korlátai:

- Az órarend összeállításánál lehetőség szerint ügyelünk arra, hogy alsó tagozaton 3, felső tagozaton 4 óránál több, szóbeli felkészülést igénylő tantárgy ne kerüljön egy napra.
- Lehetőség szerint kerülni kell az olyan órarendet az alsó tagozaton, amelyben napi kettőnél több írásbeli felkészülést igénylő óra van.
- A hét első napjára csak annyi írásbeli házi feladatot adunk, amennyi feltétlenül szükséges a gyakorlásra.
- Hosszabb, könyv nélkül megtanulandó verset, memoritert nem adunk fel egyik tanóráról a másikra.
- Csak olyan feladat adható kötelező jelleggel, amelynek megoldására valamennyi tanuló képes. (Ha ez a csoport heterogén tudásszintje miatt nem lehetséges, akkor a házi feladatnak mindig legyen olyan része, amelynek elvégzésére, megtanulására mindenki képes.)
- Házi feladatot nem osztályozhatunk. Ösztönző jegy, jutalom ötös azonban adható, ezzel minden pedagógus élhet.

A házi feladat adásának szempontjai:

Az első két évfolyamon házi feladatok a bevezető szakasznak megfelelően legyenek játékosak, illeszkedjenek az életkori sajátosságokhoz, a gyermek számára könnyen teljesíthetőek legyenek. Ne okozzon nehézséget, külön terhet annak megoldása a tanuló számára, ugyanakkor feleljen meg a céljának, azaz alkalmas legyen a napi „ismeretek” ismétlésére, áttekintésére, felidézésére, elmélyítésére.

Fontos szempont, hogy megoldása sikerélményhez juttassa a tanulót, amely motivációt jelent a későbbiekre nézve.

A harmadik negyedik évfolyamon már javasolt a házi feladatoknál a differenciálás alkalmazása, illetve ezekben az évfolyamokban is elengedhetetlen a tanulók terhelésének vizsgálata. Ennek megfelelően az egyes tanulók képességeiknek, értelmi fejlettségüknek legmegfelelőbb, az előrehaladásukat leginkább szolgáló házi feladatokat kapjanak. Az egyes gyermekeknél a feladatok

mennyisége, típusa, sokrétősége szolgálhatja a tehetséggondozást, míg más tanulóknál a sikeres felzárkózást. A feladatok legyenek sokrétűek, érdekesek, alkalmasak legyenek a napi „ismeretek” ismétlésére, áttekintésére, felidézésére, elmélyítésére.

Az ötödik és hatodik évfolyamon a házi feladatok szolgálják az alapozó szakasznak megfelelően az alapismeretek elmélyítését, megszilárdítását, rögzülését, az esetlegesen hiányzó részek pótlását, bizonyos alapismeretek készség szintre emelését. Törekedni kell az egyes szaktárgyak közötti arányos elosztásra! A házi feladatok mindig kerüljenek ellenőrzésre!

A hetedik- nyolcadik évfolyamon, a házi feladatok elsődleges célja a sokoldalú képességfejlesztés legyen, differenciált módon. Ezek a feladatok illeszkedjenek a gyermek egyéni képességeihez, tehetségéhez, fejlődésének üteméhez, segítse a tanult ismeretek elmélyítését, valamint a felzárkóztatásra szoruló tanulók fejlődését. A feladatok segítsék elő az egyéni törekvések megvalósulását! Törekedni kell az egyes szaktárgyak közötti arányos elosztásra.